

Chambre des Représentants

SESSION 1963-1964.

30 JUIN 1964.

PROJET DE LOI relatif à l'enseignement spécial.

EXPOSÉ DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Les gouvernements qui se sont succédé depuis la libération ont adopté une large politique de démocratisation des études. Il en est résulté une multiplication et une adaptation progressive des moyens éducatifs mis à la disposition des jeunes.

Dans le cadre de cette politique, le moment est venu d'accorder une attention toute particulière aux problèmes que posent l'instruction et l'éducation des enfants et des adolescents déficients ou handicapés.

La population scolaire compte un pourcentage d'élèves auxquels les méthodes générales d'éducation ne conviennent pas. Au lieu de se sentir en sécurité parmi les élèves de leur âge et de s'épanouir au contact de la vie scolaire, ces jeunes sont déroutés ou désemparés dans un milieu qui, pour eux, cesse d'être éducatif.

* *

Les troubles qui conduisent à l'inadaptation scolaire sont très divers. On distingue traditionnellement les déficiences intellectuelles, sensorielles, fonctionnelles et caractérielles. Plusieurs déficiences peuvent toutefois se trouver associées chez un même sujet. Mais, d'une manière générale, c'est une déficience simple, plus ou moins prononcée, que l'on trouve à l'origine de l'inadaptation. Le handicap scolaire, en même temps, la rend manifeste et en constitue la conséquence.

L'expérience pédagogique des dernières décennies indique qu'il est possible d'aider ces jeunes à vaincre leurs difficultés personnelles.

Les établissements qui reçoivent des inadaptés scolaires relèvent de l'enseignement spécial. La mission de ce dernier lui impose des méthodes spécifiques ou des moyens éduca-

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1963-1964.

30 JUNI 1964.

WETSONTWERP op het buitengewoon onderwijs.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De regeringen die elkaar sinds de bevrijding hebben opgevolgd, hebben een beleid van ruime democratisering van het onderwijs gevoerd. Daaruit is de uitbreiding en geleidelijke aanpassing voortgevloeid van de opvoedingsmiddelen die ter beschikking van de jeugd worden gesteld.

In het kader van dit beleid is het ogenblik gekomen om in het bijzonder aandacht te besteden aan de vraagstukken die rijzen in verband met het onderwijs en de opvoeding van de onvolwaardige of gehandicapte kinderen en adolescenten.

Onder de schoolbevolking is er een zeker percentage leerlingen voor wie de algemene opvoedingsmethoden niet geschikt zijn. In plaats van zich veilig te voelen onder de leerlingen van hun leeftijd en van zich te ontplooien bij het contact met het schoolleven, worden deze jongeren van de wijs gebracht of ontredderd door een milieu dat voor hen ophoudt opvoedend te zijn.

* *

De stoornissen die pedagogische ongeschiktheid ten gevolge hebben, zijn van zeer verschillende aard. Van oudsher onderscheidt men geestelijk, zintuiglijk, functioneel en karakterieel gehandicapten. Verschillende onvolwaardigheden kunnen evenwel te gelijk bij een zelfde individu voorkomen. Doch in het algemeen ligt een enkelvoudige, min of meer uitgesproken onvolwaardigheid aan de basis van de onaangepastheid: de pedagogische handicap brengt haar aan het licht en is er tevens het gevolg van.

Uit de opvoedkundige ervaring van de laatste decennia is gebleken dat het mogelijk is, deze jongeren te helpen bij het overwinnen van hun persoonlijke moeilijkheden.

De inrichtingen die pedagogisch onaangepasten opnemen, ressorteren onder het buitengewoon onderwijs. Ingevolge deze speciale taak moet dit onderwijs bijzondere methoden

tifs particuliers mis en œuvre pour favoriser l'ajustement des élèves aux conditions créées par leur handicap ainsi qu'à la société dans laquelle ils sont appelés à vivre.

Le traitement pédagogique approprié se révèle généralement d'autant plus efficace qu'il a été institué d'une manière précoce et les méthodes spéciales d'éducation permettent, dans bien des cas, en même temps que le complet épanouissement des capacités potentielles des enfants retardés, le retour de ceux-ci dans l'enseignement ordinaire.

Dès lors, il est de l'intérêt de la communauté nationale, d'assurer la formation scolaire et professionnelle de ces jeunes car, s'ils se révèlent inadaptés dans des écoles du type courant, ils ne sont pas pour autant inadaptés à tout milieu éducatif. Une meilleure compréhension de leurs besoins favorise, le plus souvent, leur insertion sociale soit dans un milieu de travail ordinaire, soit, exceptionnellement, dans un milieu protégé.

Au surplus, si l'enseignement spécial permet l'adaptation sociale des enfants handicapés et leur reclassement dans l'avenir, il rend plus efficace l'enseignement ordinaire en allégeant ses classes d'éléments susceptibles de ralentir leurs progrès.

Mais pour permettre à l'enseignement spécial d'atteindre ses objectifs en appropriant ses moyens éducatifs aux handicaps et aux capacités des élèves, il convient de fixer les principes de son organisation.

Le législateur de 1928 avait déjà estimé que le développement des écoles primaires spéciales était rendu difficile en l'absence de dispositions particulières; la satisfaction des besoins socio-éducatifs des diverses catégories d'inadaptés scolaires postule en effet une organisation souple. Il avait également aperçu l'importance d'assurer une préparation professionnelle à certains groupes d'adolescents handicapés.

S'il ne fut pas possible, à cette époque, de créer et d'organiser des instituts spéciaux du second niveau, c'est uniquement parce que les réseaux d'enseignement technique et professionnel destinés aux adolescents valides ou bien adaptés étaient encore eux-mêmes insuffisamment développés.

La situation s'est modifiée depuis quelques années; en se fondant sur les dispositions contenues dans les lois organiques de l'enseignement primaire et de l'enseignement technique, qui permettent de créer des classes et sections d'enseignement spécial pour les enfants inadaptés, en particulier pour les enfants présentant une déficience intellectuelle, le réseau des établissements d'enseignement spécial s'est considérablement développé et a permis d'accueillir :

en 1957	11 124 enfants et adolescents;
1958	14 347;
1959	16 018;
1960	18 861;
1961	19 965;
1962	21 164;
1963	25 039.

En déposant ce projet qui tend à combler diverses lacunes de notre législation scolaire, le Gouvernement entend favoriser l'intégration professionnelle et sociale des jeunes handicapés éduqués; il entend également promouvoir la

en opvoedingsmiddelen aanwenden met het oog op de aanpassing van de leerlingen aan de omstandigheden die het gevolg zijn van hun handicap alsmede aan de samenleving waarin ze later zullen moeten leven.

De aangepaste pedagogische behandeling blijkt over het algemeen des te doeltreffender te zijn naarmate ze vroeger wordt toegepast en de speciale opvoedingsmethoden maken het in heel wat gevallen mogelijk, de potentiële capaciteiten van de achterlijke kinderen volledig tot ontplooiing te brengen en deze kinderen naar het gewoon onderwijs te laten overgaan.

De nationale gemeenschap heeft er derhalve belang bij, de school- en vakopleiding van deze jongeren te verzekeren, want ofschoon ze zich blijkbaar niet aan de gewone scholen kunnen aanpassen, toch is hun aanpassingsvermogen niet onbestaande in elk opvoedend milieu. Een beter begrip voor hun behoeften bevordert meestal hun inschakeling in de maatschappij, hetzij in een gewoon werksmilieu, hetzij, uitzonderlijk, in een beschermd milieu.

Maakt het buitengewoon onderwijs het mogelijk dat de gehandicapte kinderen zich aan de maatschappij kunnen aanpassen en er een plaats kunnen innemen, dan maakt het ook het gewoon onderwijs doeltreffender, door dit te ontlasten van elementen die de vorderingen van de klas vertragen.

Doch om het buitengewoon onderwijs in de mogelijkheid te stellen zijn doel te bereiken door zijn opvoedingsmiddelen aan te passen aan de gehandicapten en aan de mogelijkheden van de leerlingen, dienen de beginselen van zijn organisatie te worden vastgelegd.

Reeds in 1928 was de wetgever van oordeel dat de ontwikkeling van de lagere scholen voor buitengewoon onderwijs bemoeilijkt werd door het ontbreken van bijzondere regelingen; om aan de maatschappelijke en opvoedkundige behoeften van de verschillende categorieën van pedagogisch onaangepasten te voldoen, is inderdaad een soepele organisatie vereist. De wetgever had eveneens het belang ingezien van het verzekeren van de vakopleiding van sommige groepen van gehandicapte adolescenten.

Was het toen niet mogelijk inrichtingen voor buitengewoon onderwijs van het secundair niveau op te richten en te organiseren, dan was dit alleen te wijten aan het feit dat de schoolnetten voor technisch- en vakonderwijs voor gezonde of goed aangepaste kinderen niet genoeg uitgebreid waren.

Sedert enkele jaren is de toestand gewijzigd; uitgaande van de bepalingen der wetten tot regeling van het lager en van het technisch onderwijs, die de mogelijkheid bieden, ten behoeve van onaangepaste, inzonderheid geestelijk gehandicapte kinderen, klassen en afdelingen voor buitengewoon onderwijs op te richten, heeft het net der inrichtingen voor buitengewoon onderwijs een grote uitbreiding genomen, zodat het aantal leerlingen dat kon opgenomen worden de volgende cijfers bereikte :

in 1957	11 124 kinderen en adolescenten;
1958	14 347;
1959	16 018;
1960	18 861;
1961	19 965;
1962	21 164;
1963	25 039.

Door het indienen van dit ontwerp, dat tot doel heeft verscheidene leemten in onze schoolwetgeving aan te vullen, beoogt de Regering de integratie van de opvoedbare jonge gehandicapten in het beroepsleven en in de samenleving

création des institutions scolaires nécessaires à cette fin. Il s'agit certes d'une tâche difficile, mais le Gouvernement sait pouvoir compter sur le travail, la compétence et le dévouement de ceux qui ont ouvert la voie.

Le Ministre de l'Education nationale et de la Culture,

en tevens de oprichting van de hiertoe vereiste onderwijsinrichtingen te bevorderen. Dit is voorzeker een zware taak, doch de Regering weet dat zij op de vlijt, de bevoegdheid en de toewijding van hen, die de weg gebaand hebben, mag rekenen.

De Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur,

H. JANNE.

*Le Ministre de la Culture,
Adjoint à l'Education nationale.*

*De Minister van Cultuur,
Adjunct voor Nationale Opvoeding.*

R.-A. VAN ELSLANDE.

ANALYSE DES ARTICLES.

Article premier.

Cet article définit quelques expressions particulières utilisées dans le projet.

L'inadapté scolaire est l'enfant qui, après expertise médicale et psychologique, a été reconnu inapte à suivre l'enseignement dans une école ordinaire, mais peut tirer profit de méthodes spéciales d'enseignement. C'est sur ce point qu'il se distingue de l'« inapte scolaire », expression que, suivant la suggestion du Conseil d'Etat et pour les motifs énoncés par celui-ci, le Gouvernement a préférée à « enfants non éducatibles ».

Si l'accent est ainsi mis sur la mission d'enseignement, il doit être entendu que l'école, dans l'exercice de cette mission, ne sépare pas enseignement et éducation.

La définition du chef de famille est celle qui est devenue traditionnelle dans la législation d'enseignement.

L'institut d'enseignement spécial est le complexe constitué par l'établissement d'enseignement spécial et l'internat ou l'établissement hospitalier.

Le home d'accueil est le petit internat qui accueille un nombre restreint d'enfants, qui le quittent pendant la journée pour se rendre à l'école.

La famille d'accueil est celle de la personne digne de confiance qui s'est engagée à faire bénéficier l'enfant inadapté de la vie de famille et à le faire fréquenter régulièrement l'établissement d'enseignement spécial choisi par le chef de famille.

Art. 2.

Le projet soumis au Conseil d'Etat donnait au Roi le pouvoir de définir les diverses catégories d'inadaptés scolaires.

Cette attribution de pouvoir se justifiait pour deux raisons, d'abord parce que ces définitions souvent fort complexes sont sujettes à des modifications en raison des progrès réalisés tant dans le domaine médical que sur le plan de l'organisation scolaire.

ONTLEDING DER ARTIKELN.

Eerste artikel.

In dit artikel worden enkele bijzondere uitdrukkingen bepaald, die in het ontwerp worden gebruikt.

Een pedagogisch onaanangepaste is een kind dat na een medisch en psychologisch onderzoek ongeschikt werd verklaard om onderwijs te volgen in een gewone school, maar voordeel kan halen uit speciale onderwijsmethoden. Onder dat oogpunt onderscheidt zulk kind zich van het « pedagogisch ongeschikt kind » d.i. de uitdrukking die de Regering op voorstel van de Raad van State en om redenen die de Raad uiteengezet heeft, verkozen heeft boven « niet opvoedbare kinderen ».

Ofschoon de nadruk aldus gelegd wordt op de onderwijsopdracht, is het wel te verstaan dat de school bij het vervullen van die opdracht, haar onderwijs niet scheidt van de opvoeding.

De bepaling van het gezinshoofd is die welke traditioneel gebruikt wordt in de onderwijswetgeving.

Het instituut voor buitengewoon onderwijs vormt één geheel, bestaande uit een inrichting voor buitengewoon onderwijs en een internaat of verplegingsinrichting.

Een tehuis is een klein internaat, waar een beperkt aantal kinderen wordt opgenomen, die gedurende de dag het tehuis verlaten om naar school te gaan.

Onder pleeggezin wordt verstaan het gezin van een vertrouwenswaardig persoon die de verbintenis heeft aangegaan het onaanangepaste kind de voordelen van het gezinsleven te doen genieten en het regelmatig de door het gezinshoofd gekozen inrichting voor buitengewoon onderwijs te doen bezoeken.

Art. 2.

Het ontwerp dat aan de Raad van State was voorgelegd, gaf aan de Koning de bevoegdheid om de verschillende categorieën van pedagogisch onaanangepasten te bepalen.

Het verlenen van zulke bevoegdheid was om twee redenen verantwoord; eerst en vooral omdat die bepalingen die vaak zeer complex zijn, voor wijzigingen vatbaar zijn ingevolge de vooruitgang die zowel op medisch terrein als op het gebied van onderwijsorganisatie verwezenlijkt worden.

Ensuite parce que le type d'enseignement approprié au handicap est lié à des diversités de formes d'aide éducative, elles-mêmes en constante évolution.

Afin d'éviter que les commissions médico-pédagogiques soient liées par des catégories préalablement fixées, le Conseil d'Etat a proposé une rédaction plus souple à laquelle le Gouvernement s'est rallié.

Art. 3.

L'obligation prévue à cet article doit être considérée d'une part, comme une mesure à caractère social prise pour satisfaire un droit légitime de l'enfant inadapté et, d'autre part, comme une mesure d'intérêt général visant à préparer l'enfant à prendre place dans le milieu socio-économique où il devra vivre ultérieurement.

Le droit de recevoir l'instruction et l'éducation ne devrait, en aucune circonstance, être limité par des considérations étrangères à l'intérêt de l'enfant, mais étant donné l'importance des facteurs affectifs dans le développement de la personnalité de l'enfant, il ne paraît pas opportun d'imposer au chef de famille l'obligation de se séparer de son enfant pour le confier à un internat ou à une autre famille. Le deuxième alinéa de l'article reprend donc, sans fixer de condition de distance, et en introduisant la notion de retour quotidien assuré par des moyens de déplacement convenables, les dispositions prévues au 1° de l'article 2 des lois coordonnées sur l'enseignement primaire.

On peut d'ailleurs présumer que cette disposition ne sera invoquée que pendant une période relativement courte, l'application de la loi devant avoir pour conséquence la création, dans chaque région, d'établissements d'enseignement spécial facilement accessibles.

Toutefois, dès à présent et dans certaines conditions liées à la nature du handicap, aux formes que doivent prendre les techniques médicales et éducatives, et aux perspectives d'adaptation de l'enfant, certaines déficiences peuvent imposer la fréquentation d'un établissement spécial approprié.

La notion de « dispense temporaire » a été substituée à celle de « suspension » pour les motifs invoqués par le Conseil d'Etat.

Art. 4.

Cet article reprend, dans une rédaction nouvelle, les dispositions de l'article 2 de la loi du 25 mars 1931.

L'intervention du médecin scolaire est toutefois remplacée par l'avis de la commission médico-pédagogique compétente, c'est-à-dire, celle qui a compétence d'avis dans le ressort d'inspection où est située la résidence du chef de famille.

Art. 5.

Pendant toute la période d'obligation scolaire, le chef de famille a le choix entre l'établissement d'enseignement spécial, l'enseignement à domicile ou le préceptorat.

L'instruction et l'éducation d'un enfant inadapté qui n'est pas inscrit dans un établissement spécial organisé, subventionné ou reconnu par l'Etat, sont soumises au contrôle de l'inspection organisée par l'Etat. Ce contrôle porte spécialement sur le type d'enseignement spécial, lequel doit nécessairement correspondre à la nature et au degré de l'inadaptation de l'enfant.

Vervolgens omdat het type van onderwijs dat aangepast is aan de handicap gebonden is aan een verscheidenheid van soorten educatieve hulp die zelf voortdurend evolueren.

Om te vermijden dat de medisch-pedagogische commissies gebonden zouden zijn aan vooraf bepaalde categorieën heeft de Raad van State een soepeler tekst voorgesteld, die de Regering heeft goedgekeurd.

Art. 3.

De in dit artikel opgelegde verplichting moet beschouwd worden, eensdeels als een maatregel van sociale aard genomen om te voldoen aan een wettig recht van het onaangepaste kind, en anderdeels als een maatregel van algemeen belang, die ertoe strekt het kind voor te bereiden om zijn plaats in te nemen in het sociaal-economisch milieu, waarin het later zal moeten leven.

Het recht om onderricht en opvoeding te krijgen mag, in geen geval, beperkt worden door overwegingen, die vreemd zijn aan de belangen van het kind; doch wegens het belang der gevoelsfactoren voor de ontwikkeling van de persoonlijkheid van het kind, blijkt het niet aangewezen het gezinshoofd te verplichten zijn kind toe te vertrouwen aan een internaat of aan een ander gezin. Het tweede lid van dit artikel neemt dus, zonder een afstandsvereiste vast te stellen en met invoering van het begrip van de dagelijkse terugkeer met degelijke vervoermiddelen, de bepalingen over vervat in 1° van artikel 2 der gecoördineerde wetten op het lager onderwijs.

Er mag trouwens verondersteld worden dat deze bepaling slechts zal ingeroepen worden gedurende een betrekkelijk korte periode, daar de toepassing van de wet moet medebrengen dat in elke streek gemakkelijk bereikbare inrichtingen voor buitengewoon onderwijs worden opgericht.

Nochtans kunnen zekere afwijkingen nu reeds, onder bepaalde voorwaarden verbonden aan de aard van de handicap, aan de vereiste vorm van de geneeskundige en opvoedende technieken en aan de toekomstmogelijkheden wat betreft de aanpassing van het kind, het bezoeken van een geschikte inrichting voor buitengewoon onderwijs opleggen.

Het begrip « tijdelijke vrijstelling » komt in de plaats van het begrip « schorsing » ter wille van de redenen die de Raad van State heeft aangevoerd.

Art. 4.

In dit artikel worden in de vorm van een nieuwe tekst, de bepalingen overgenomen van artikel 2 van de wet van 25 maart 1931.

Het optreden van de schoolarts wordt echter vervangen door het advies van de bevoegde medisch-pedagogische commissie, d.w.z. de commissie die bevoegd is om advies uit te brengen in het inspectiegebied, waar de woning van het gezinshoofd gelegen is.

Art. 5.

Gedurende heel de duur van de leerplicht kan het gezinshoofd kiezen onder: een inrichting voor buitengewoon onderwijs, onderwijs aan huis of een huisleraar.

Onderwijs en opvoeding van een onaangepast kind, dat niet is ingeschreven in een inrichting voor buitengewoon onderwijs georganiseerd, gesubsidieerd of erkend door de Staat, zijn onderworpen aan het toezicht van de door de Staat georganiseerde inspectie. Dit toezicht slaat speciaal op het type van buitengewoon onderwijs dat noodzakelijk moet overeenkomen met de aard en de graad van de onaangepastheid van het kind.

Art. 6.

Les frais de transport des enfants inadaptés qui fréquentent les externats d'enseignement spécial sont déjà pris en charge par les pouvoirs publics en application de la loi du 3 mars 1958 qui a modifié l'article 2 des lois coordonnées sur l'enseignement primaire.

L'article 6, § 1, 1°, remplace les dispositions de cette loi en en modifiant la portée :

1° l'Etat intervient seul; les provinces et les communes sont déchargées de leur participation actuelle (province 1/8; commune du domicile 2/8);

2° l'intervention est étendue aux frais de transport résultant du déplacement du domicile à l'internat, au home ou à la résidence de la famille d'accueil.

**

Dans l'état actuel de la législation :

a) sont supportés par le Fonds spécial d'assistance créé par la loi du 27 juin 1956 :

- les frais de l'entretien, du traitement et de l'éducation dans un institut spécial des enfants indigents atteints de troubles de l'intelligence ou du caractère;
- les frais de l'entretien, du traitement et de l'éducation des indigents sourds-muets, aveugles ou estropiés atteints d'une infirmité grave et incurable, placés dans un institut spécial pour y recevoir l'instruction.

Sur avis du Conseil supérieur de l'Assistance et du Service social, le Roi peut, en outre, étendre la prise en charge par le Fonds spécial aux frais d'entretien, de traitement ou d'éducation, d'indigents atteints d'autres maladies ou infirmités.

b) sont supportés par les crédits ouverts au Ministère de la Justice et liquidés à l'intervention des magistrats à la protection de l'enfance, les subsides alloués pour l'entretien et l'éducation des mineurs d'âge placés en observation et des mineurs mis à la disposition du Gouvernement et placés dans les établissements spéciaux lorsque l'expertise médicale établit que ces mineurs se trouvent dans un état d'infériorité physique ou mentale les rendant incapables du contrôle de leurs actions (art. 21 de la loi du 15 mai 1912).

Les dispositions prérappelées restent d'application. Mais le présent projet les complète autant que de besoin. Il serait en effet inconcevable :

1° qu'un enfant handicapé ne puisse recevoir l'éducation que son état exige parce que ses parents ne seraient pas considérés comme indigents alors qu'ils ne disposeraient cependant pas de ressources suffisantes leur permettant de faire face à leurs obligations parentales;

2° qu'un enfant handicapé traduit en justice bénéficie d'un régime d'intervention plus favorable qu'un enfant atteint du même handicap mais qui ne commet aucun acte qualifié d'infraction.

L'article 6, § 1, 2°, oblige l'Etat à intervenir dans les frais de pension des enfants qui ne pourront être dispensés de l'obligation scolaire par application de l'article 3, alinéa 3.

Art. 6.

De vervoerkosten der onaangepaste kinderen, die de externaten voor buitengewoon onderwijs bezoeken, werden reeds door de openbare besturen gedragen bij toepassing van de wet van 3 maart 1958, waarbij artikel 2 van de gecoördineerde wetten op het lager onderwijs gewijzigd werd.

In artikel 6, § 1, 1°, zijn de bepalingen van bedoelde wet vervangen en wordt de draagwijdte ervan gewijzigd :

1° alleen de Staat komt tussenbeide; de provinciën en de gemeenten worden ontlast van hun huidige bijdrage (provincie 1/8; gemeente 2/8);

2° de bijdrage wordt uitgebreid tot de vervoerkosten, voortvloeiend uit de verplaatsing van de woonplaats naar het internaat, het tehuis of de woning van het pleeggezin.

**

Volgens de huidige stand van de wetgeving :

a) worden gedragen door het Speciaal Onderstandsfonds, opgericht bij de wet van 27 juni 1956 :

- de kosten van onderhoud, behandeling en opvoeding in een speciaal instituut van de behoeftige kinderen, die verstandelijk of karakterieel gehandicapt zijn;
- de kosten voor onderhoud, behandeling en opvoeding van de behoeftige doofstommen, blinden of verminkten met een ernstig en ongeneeslijk gebrek, die ondergebracht zijn in een speciaal instituut ten einde er onderrecht te ontvangen.

Op advies van de Hoge Raad voor de Onderstand en het Maatschappelijk Dienstbetoon kan de Koning bovendien het ten laste nemen, door het Speciaal Onderstandsfonds, van de kosten voor onderhoud, behandeling en opvoeding uitbreiden tot behoeftige kinderen, die andere ziekten of gebreken vertonen.

b) worden gedragen door bij het Ministerie van Justitie geopende kredieten en uitbetaald door bemiddeling van de magistraten bij de kinderbescherming : de toelagen verleend voor onderhoud en opvoeding van in observatie gestelde minderjarigen en van minderjarigen die ter beschikking van de Regering werden gesteld en ondergebracht werden in speciale instellingen wanneer het geneeskundig onderzoek uitwijst dat deze minderjarigen in een toestand van lichamelijke of geestelijke minderwaardigheid verkeren, die hen onbekwaam maakt tot het controleren van hun handelingen (art. 21 van de wet van 15 mei 1912).

Vorenstaande bepalingen blijven van toepassing. Doch dit ontwerp vult ze aan, voor zover zulks nodig is. Het is inderdaad ondenkbaar :

1° dat een gehandicapt kind de door zijn toestand vereiste opvoeding niet zou krijgen omdat zijn ouders niet als behoeftig worden beschouwd, ofschoon deze laatste niet over de nodige middelen beschikken om hun ouderlijke verplichtingen na te komen;

2° dat een in rechte vervolgd gehandicapt kind een gunstiger stelsel van tussenkomst zou genieten dan een kind, dat dezelfde handicap vertoont, doch dat geen enkele als inbreuk geldende daad verricht.

Luidens artikel 6, § 1, 2°, is de Staat ertoe verplicht bij te dragen in het kostgeld van de kinderen die niet kunnen vrijgesteld worden van de leerplicht bij toepassing van artikel 3, derde lid.

L'Etat a bien l'intention d'intervenir dans les frais de pension des autres enfants inadaptés; il n'a cependant pas paru indiqué d'imposer à cet égard d'obligation dans la loi (art. 6, § 2).

**

Le caractère de l'intervention obligatoire dans le chef de l'Etat, dans les cas visés au § 1er, et facultative dans les cas visés au § 2, résulte à suffisance de la différence de rédaction entre ces deux paragraphes.

Quant à la fixation du montant de l'intervention, il serait aventureux de vouloir prendre des dispositions à cet égard dans la loi sans connaître les répercussions financières exactes.

En outre, les modalités de l'intervention doivent pouvoir être adaptées aux circonstances.

Art. 7.

S'il est permis de supposer que le plupart des chefs de famille, conscients de leurs devoirs, auront à cœur de faire donner à leur enfant inadapté, l'instruction et l'éducation requises par son état, la loi doit cependant prévoir une procédure particulière, soit pour éviter que ses dispositions essentielles ne restent lettre morte, soit pour éclairer le chef de famille, sur les besoins socio-éducatifs de son enfant handicapé, soit pour sauvegarder le droit à l'éducation pour certains enfants.

L'inadaptation scolaire est un phénomène humain, et partant complexe. L'identification des facteurs de désajustement exige une expertise attentive.

Il faut dans chaque cas, rechercher et comprendre les causes, mesurer les effets de l'inadaptation et établir un pronostic.

Les commissions médico-pédagogiques créées par le présent article rempliront cette mission.

Organismes régionaux consultatifs, à caractère médical et pédagogique, elles reçoivent une compétence d'avis en matière d'inadaptation scolaire.

Leur mission est de constater, en s'entourant de toutes les garanties, pour chaque cas qui leur est soumis, s'il existe ou s'il n'existe pas d'inadaptation scolaire, et, lorsqu'elles concluent à l'inadaptation scolaire, de présenter des solutions au chef de famille.

Il n'est pas douteux que ces organismes peuvent jouer un rôle primordial sur le plan de la réadaptation des inadaptés scolaires.

Art. 8.

Les principes d'organisation des commissions pédagogiques sont inscrits dans la loi. Celle-ci prévoit qu'une commission, présidée par l'inspecteur principal, sera créée dans chaque ressort d'inspection principale et établit la parité entre les institutions officielles et les institutions libres.

Pour le surplus, elle habilite le Roi à fixer des règles plus détaillées de composition.

Le Gouvernement précise dès à présent qu'il entend faire appel à des chefs d'établissement, des médecins et du personnel technique des centres psycho-médico-sociaux.

Het ligt wel degelijk in de bedoeling van de Staat tegemoet te komen voor het kostgeld van de andere onaangepaste kinderen, ofschoon het niet nodig is gebleken hieromtrent een verplichting op te leggen in de wet (art. 6, § 2).

**

De aard van de verplichte tegemoetkoming van de Staat in de gevallen als bedoeld in § 1 en van de niet-verplichte bijdrage in de gevallen vermeld in § 2, blijkt voldoende uit het verschil in de redactie van beide paragrafen.

Wat de vaststelling van de bijdrage betreft, zou het al te gewaagd zijn daaromtrent bepalingen op te nemen in de wet zonder dat men er de juiste financiële terugslag van kent.

Bovendien moeten de voorschriften voor de tegemoetkoming aangepast kunnen worden aan de omstandigheden.

Art. 7.

Alhoewel mag verondersteld worden dat de meeste gezinshoofden, die zich bewust zijn van hun plicht, erop zullen gesteld zijn aan hun onaangepast kind de door zijn toestand gevergdde vorming en opvoeding te doen geven, moet de wet echter een bijzondere procedure voorschrijven, hetzij om te verhinderen dat haar hoofdbepalingen dode letter blijven, hetzij om het gezinshoofd voor te lichten over de sociaal-educatieve behoeften van zijn gehandicapt kind hetzij nog om voor bepaalde kinderen het recht op opvoeding te vrijwaren.

De pedagogische onaangepastheid is een menselijk verschijnsel, en daarom juist ingewikkeld. Het erkennen van de factoren der onaangepastheid vergt een nauwgezet onderzoek.

In ieder geval moeten de oorzaken opgespoord en begrepen worden, de gevolgen der inadaptatie moeten gemeten worden en een prognose moet worden opgemaakt.

De bij dit artikel opgerichte medisch-pedagogische commissies zullen deze taak vervullen.

Het zijn adviserende regionale instellingen met een geneeskundig en pedagogisch karakter, zij krijgen de bevoegdheid om advies uit te brengen over de pedagogische onaangepastheid.

Nadat die commissies alle voorzorgsmaatregelen getroffen hebben, moeten ze voor elk hun voorgelegd geval vaststellen of er al dan niet sprake is van pedagogische onaangepastheid en wanneer zij besluiten dat er pedagogisch onaangepastheid bestaat, dienen ze aan het gezinshoofd oplossingen voor te stellen.

Ongetwijfeld kunnen deze commissies een voorname rol spelen op het gebied der wederaanpassing van de pedagogisch onaangepasten.

Art. 8.

De principes voor de organisatie van de pedagogische commissies zijn in de wet vastgelegd. Bepaald wordt dat een door de hoofdinspecteur voorgezeten commissie in elk hoofdtoezichtsgebied wordt ingesteld, en dat de pariteit tussen de officiële en de vrije inrichtingen in acht moeten worden genomen.

Bovendien machtigt de wet de Koning om meer gedetailleerde regelen inzake de samenstelling van de commissies op te leggen.

De Regering verklaart nu reeds dat ze een beroep zal doen op inrichtingshoofden, op geneesheren, en op het technisch personeel van de psycho-medisch-sociale centra.

Art. 10.

Aux termes de cet article, la commission médico-pédagogique devra nécessairement, pour apprécier le cas soumis à son avis :

1° entendre ou appeler le chef de famille; suivant la suggestion faite par le Conseil d'Etat, il a été prévu que le chef de famille pourrait se faire assister par un conseil de son choix;

2° s'appuyer sur les conclusions d'examens et d'expertises comparables à celles que déposent les centres psycho-médico-sociaux et les offices d'orientation scolaire et professionnelle.

Ces examens et expertises pourront être effectués par un organisme soumis à la loi du 1er avril 1960 ou par tout autre organisme connu pour offrir les mêmes garanties que les premiers sur le plan médical et psychologique, par exemple, les dispensaires d'hygiène mentale, les hôpitaux et cliniques psychiatriques, etc.

C'est au chef de famille qu'il appartiendra de choisir l'organisme qui sera chargé d'examiner l'enfant et d'éclairer la commission médico-pédagogique.

Art. 11.

L'avis de la commission médico-pédagogique, constatant que l'enfant est inadapté scolaire au sens de la loi, a pour première conséquence de ne plus permettre au chef de famille de confier cet enfant à l'école ordinaire, et pour seconde conséquence, de l'obliger à confier cet enfant à un établissement d'enseignement spécial.

Le chef de famille responsable de l'obligation scolaire et la personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire, seront informés de ces conséquences.

Art. 12 et 13.

L'intervention de la commission psycho-pédagogique décrite aux articles précédents, qui sera entourée des garanties prévues par la loi, aura pour effet d'éliminer la plupart des difficultés.

Cet organisme a un rôle de conseiller qu'il accomplira dans l'intérêt bien compris des élèves et des parents.

Néanmoins, on ne pourrait prendre assez de précautions dans des matières qui touchent d'aussi près à la personne humaine. Au cas où le chef de famille ne serait pas convaincu de la nécessité de confier son enfant à un établissement d'enseignement spécial, il dispose d'un ultime recours devant un magistrat rompu aux mesures de préservation et d'éducation à prendre dans l'intérêt des mineurs. Si le juge des enfants se rallie, après examen, aux conclusions de la commission, il tentera un dernier effort de persuasion avant de prendre la décision finale.

Cet ensemble de garanties permet d'espérer que l'on ne devra en arriver que dans très peu de cas à l'application des pénalités qui sanctionnent les manquements à l'obligation scolaire de la même manière que pour l'obligation scolaire ordinaire.

Art. 14.

Les dispositions de cet article ont pour objectif de tenir le Gouvernement au courant de l'exécution de la loi et surtout, de lui permettre de se faire une opinion sur l'état de besoin existant dans les diverses régions du pays.

Art. 10.

Luidens dit artikel moet de medisch-pedagogische commissie om het haar voor advies voorgelegd geval te kunnen beoordelen :

1° het gezinshoofd horen of oproepen; volgens de suggestie van de Raad van State kan het gezinshoofd zich door een raadsman van zijn keuze doen bijstaan;

2° steunen op de uitslagen van onderzoeken, die kunnen vergeleken worden met die welke de psycho-medisch-sociale centra en de diensten voor studie- en beroepsoriëntering indienen.

Deze uitslagen en onderzoeken kunnen uitgevoerd worden door een aan de wet van 1 april 1960 onderworpen organisme of door elke andere instelling, waarvan bekend is dat zij dezelfde waarborgen biedt als de eerste op geneeskundig en psychologisch gebied, bijvoorbeeld, dispensaria voor geesteshygiëne, psychiatrische ziekenhuizen en klinieken, enz.

Het gezinshoofd behoort het organisme te kiezen, dat zal belast worden met het onderzoeken van het kind alsmede met het voorlichten van de medisch-pedagogische commissie.

Art. 11.

Het advies van de medisch-pedagogische commissie, waarbij vastgesteld wordt dat het kind pedagogisch onangepast is in de zin van de wet, heeft tot gevolg dat het gezinshoofd niet meer geoorloofd is dit kind naar een gewone school te zenden, en verder dat hij verplicht wordt het aan een inrichting voor buitengewoon onderwijs toe te vertrouwen.

Het gezinshoofd dat verantwoordelijk is voor het naleven van de leerplicht, en de persoon, die belast is met het toezicht over de leerplicht, worden op de hoogte gebracht van deze toestand.

Artt. 12 en 13.

Het optreden van de medisch-pedagogische commissie, omschreven in de vorenstaande artikelen, en met de bij de wet opgelegde waarborgen, zal de meeste moeilijkheden uit de weg ruimen.

Bedoelde instelling moet een raadgevende rol spelen, in het wel begrepen belang van ouders en leerlingen.

Grote behoedzaamheid is echter vereist in deze zaken, die de menselijke persoon van nabij raken. Als het gezinshoofd niet overtuigd is van de noodzaak zijn kind aan een inrichting voor buitengewoon onderwijs toe te vertrouwen, heeft hij een uitiem verhaal vóór een magistraat die onderlegd is inzake de maatregelen tot voorbehoeding en opvoeding die het belang van de minderjarigen vereist. Indien de kinderrechtter, na onderzoek, de besluiten van de commissie bijtreedt zal hij een laatste maal proberen overreding aan te wenden eer hij zijn eindbeslissing neemt.

Al die waarborgen wettigen de hoop dat de straffen voor verzuim inzake leerplicht die ook gelden voor de gewone leerplicht, slechts bij uitzondering zullen worden toegepast.

Art. 14.

De bepalingen van dit artikel strekken ertoe, de Regering op de hoogte te houden van de uitvoering van de wet en vooral, haar in staat te stellen zich een oordeel te vormen over de behoefte welke in de verschillende streken van het land bestaat.

Art. 15.

L'enseignement dispensé dans les établissements d'enseignement spécial réservés aux inadaptés scolaires et dans les sections et classes spéciales créées en annexe des écoles primaires et secondaires pour accueillir les mêmes enfants, est un enseignement qui s'insère dans les autres ordres d'enseignement, mais qui se caractérise par des méthodes pédagogiques adaptées et une aide éducative qui varient en fonction de l'âge et des besoins particuliers des élèves auxquels il s'adresse.

Il forme donc un ensemble complexe englobant des types d'enseignement divers qui se différencient tant par leur nature que par leur niveau.

Les établissements, si divers qu'ils soient, ont cependant la même mission : enseigner et éduquer les enfants et les adolescents inadaptés scolaires en vue de leur permettre éventuellement de rejoindre l'école ordinaire et d'assurer la meilleure formation de base et la préparation professionnelle la plus efficace de ceux qui ne peuvent entrer à l'école ordinaire ou ne peuvent la rejoindre en raison de la nature ou du degré de leur inadaptation physique, mentale ou caractérielle.

Art. 16.

Un établissement d'enseignement spécial peut accueillir des enfants atteints d'inadaptations diverses exigeant des types d'enseignement différents.

C'est le type d'enseignement et le niveau des études qui détermineront l'organisation interne de l'établissement.

Par exemple :

Un établissement d'enseignement spécial pour déficients sensoriels, installé dans un même complexe de bâtiments, pourra comporter :

- 1° une école primaire pour aveugles, avec section gardienne;
- 2° une école professionnelle pour aveugles;
- 3° une école primaire pour sourds à deux sections, une pour sourds-muets, une pour demi-sourds et durs d'oreilles;
- 4° une école professionnelle pour déficients de l'audition;
- 5° un cours à horaire réduit de sténo-dactylographie;
- 6° un cours à horaire réduit de dessin décoratif, etc.

Art. 17.

Les méthodes et l'aide éducative variant en raison de la nature de l'inadaptation, les écoles qui accueillent des enfants présentant des déficiences ou des handicaps divers, sont tenues à grouper les élèves en sections et classes à population aussi homogène que possible.

Cette disposition vise surtout à empêcher la constitution de classes où seraient mêlés des enfants exigeant des méthodes d'enseignement très différentes. (Exemple : débilés intellectuels légers et débilés intellectuels semi-éducables, sourds-muets et aveugles, aveugles et amblyopes, etc.)

Art. 18.

L'enseignement dispensé dans les établissements d'enseignement spécial doit tendre à donner aux élèves inadaptés scolaires une formation générale ou technique qui se rappro-

Art. 15.

Het onderwijs verstrekt in de voor pedagogisch onaanangepaste voorbehouden inrichtingen voor buitengewoon onderwijs en in de afdelingen en klassen voor buitengewoon onderwijs verbonden aan de lagere en secundaire scholen om bedoelde kinderen op te nemen, maakt deel uit van de andere onderwijstakken doch is gekenmerkt door aangepaste pedagogische methodes en opvoedende hulp, die wisselen volgens de leeftijd en de speciale behoeften van de leerlingen waarvoor het bestemd is.

Het vormt dus een complex geheel, dat allerhande onderwijstypes bestrijkt, die zowel naar hun aard als naar hun niveau van elkaar verschillen.

Hoe uiteenlopend de inrichtingen ook zijn mogen, zij hebben een zelfde taak : de pedagogisch onaanangepaste kinderen en adolescenten onderwijzen en opvoeden om hen in staat te stellen, eventueel naar de gewone school over te gaan, en de kinderen die niet in de gewone school kunnen toegelaten worden of er niet naar kunnen overgaan wegens de aard en de graad van hun fysische, verstandelijke of karakteriële onvolwaardigheid, de beste basisopleiding en meest efficiënte vakopleiding te geven.

Art. 16.

Een inrichting voor buitengewoon onderwijs kan kinderen opnemen, die de meeste verscheidene soorten van onaanpastheid vertonen, welke verschillende onderwijstypes vergen.

Het onderwijstype en het studieniveau bepalen de inwendige organisatie van de inrichting.

Voorbeeld :

Een inrichting voor buitengewoon onderwijs, bestemd voor zintuiglijk onvolwaardigen, die in één gebouwencomplex is ondergebracht kan omvatten :

- 1° een lagere school voor blinden, met kleuterafdeling;
- 2° een vakschool voor blinden;
- 3° een lagere school voor doven, met twee afdelingen, waarvan één voor doofstommen en één voor half doven en hardhorigen;
- 4° een vakschool voor auditief gehandicapten;
- 5° een leergang stenodactylographie met beperkt leerplan;
- 6° een leergang decoratief tekenen met beperkt leerplan, enz.

Art. 17.

Daar de methodes en educatieve hulp wisselen naar gelang van de aard der onaanpastheid, zijn de scholen die kinderen met uiteenlopende stoornissen of handicaps opnemen, ertoe gehouden de leerlingen te groeperen in afdelingen en klassen, waarvan de bevolking zo homogeen mogelijk is.

Deze bepaling strekt er vooral toe, de samenstelling te vermijden van klassen, waarin kinderen zitten wier gebrek zeer uiteenlopende onderwijsmethodes vergen. (Voorbeeld : licht intellectueel onvolwaardigen en halfopvoedbare intellectueel onvolwaardigen, doofstommen en blinden, blinden en gezichtszwakken, enz.)

Art. 18.

Het in de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs verstrekte onderricht moet aan de pedagogisch onaanangepaste kinderen een algemene of technische vorming geven, die

che le plus possible de celle que ces élèves auraient reçue, s'ils avaient été dans les conditions physiques, mentales ou caractérielles pour fréquenter les écoles ordinaires.

Dans tous les cas où le niveau des études correspond à celui qui peut être atteint dans les écoles ordinaires, les titres qui sanctionnent ces études doivent avoir une valeur égale à ceux que délivrent les établissements ordinaires dispensant la même formation.

Cette mesure s'impose d'autant plus qu'il convient de favoriser le retour ou le passage à l'enseignement ordinaire des élèves qui redeviennent aptes à fréquenter les écoles ordinaires.

Le texte proposé à l'article 18 reconnaît le principe de l'équivalence des études dans tous les cas où cela s'avère possible.

Art. 19.

Les titres de base requis du personnel enseignant et du personnel d'éducation seront, le plus souvent, identiques à ceux exigés dans les écoles ordinaires de même niveau.

Les titres constatant une formation complémentaire ou particulière pourront être requis chaque fois que la fonction exigera des connaissances théoriques et pratiques qui ne sont pas enseignées au cours des études conduisant au titre de base.

Art. 20.

Aux termes de cet article, le Roi est chargé :

- 1° du contrôle et de l'inspection des établissements d'enseignement spécial;
- 2° de la surveillance pédagogique des instituts d'enseignement spécial.

L'inspection et la surveillance pédagogiques ne portent évidemment pas sur les méthodes; il s'agit de vérifier selon des procédés qui ont fait leurs preuves depuis la loi de 1914, si l'obligation scolaire est respectée et si l'enseignement et les techniques éducatives ont un rendement suffisant.

Art. 21.

La présence d'un enfant inadapté scolaire dans un établissement d'enseignement spécial ne peut être justifiée que par l'existence d'une inadaptation physique, mentale ou caractérielle constatée avant l'inscription de l'élève à l'établissement. On ne pourrait admettre qu'un enfant soit inscrit dans un établissement d'enseignement spécial sur simple décision du chef de famille ou d'un chef d'établissement.

Il est d'autre part, indispensable que l'autorité scolaire soit informée des résultats des examens et expertises auxquels l'enfant a été soumis, afin que le personnel puisse ajuster l'aide éducative aux besoins particuliers de l'enfant sans devoir solliciter de nouveau l'intervention de services spécialisés.

Il convient dès lors, de subordonner l'inscription de tout élève dans un établissement spécial à la production d'un rapport, dressé par un organisme compétent, indiquant la nature et le degré de la déficience ou du handicap et don-

zo dicht mogelijk de opleiding benadert die deze leerlingen zouden ontvangen hebben, indien zij in de lichamelijke, geestelijke of karakteriële toestand verkeerden welke hen in staat zou stellen de gewone scholen te bezoeken.

In alle gevallen, waar het studieniveau overeenstemt met het peil dat kan bereikt worden in de gewone scholen moeten de bekwaamheidsgetuigschriften tot bekrachtiging van deze studiën gelijkwaardig zijn met die, welke uitgereikt worden door de gewone inrichtingen die dezelfde vorming verstrekken.

Deze maatregel is des te meer geboden, daar het past de terugkeer of de overgang naar het gewone onderwijs te begunstigen van de leerlingen, die terug bekwaam worden de gewone scholen te bezoeken.

De voor artikel 18 voorgestelde tekst erkent het principe van de gelijkwaardigheid der studiën voor alle gevallen waar zulks mogelijk blijkt.

Art. 19.

De basisdiploma's vereist van het onderwijzend personeel en van het opvoedend personeel, zullen meestal gelijk zijn aan die welke vereist worden in de gewone scholen van hetzelfde niveau.

Bekwaamheidsbewijzen tot staving van een aanvullende of bijzondere opleiding, zullen mogen vereist worden telkens de functie theoretische of praktische kennis vergt, die niet onderwezen wordt in de loop der studiën voorbereidend tot het basisdiploma.

Art. 20.

Luidens dit artikel is de Koning belast :

- 1° met het toezicht en de inspectie op de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs;
- 2° met de pedagogische controle over de instituten voor buitengewoon onderwijs.

De pedagogische inspectie en controle slaat natuurlijk niet op de methodes : nagegaan zal worden, volgens procédés waarvan de waarde sedert de wet van 1914 bewezen is, of de leerplicht wordt nagekomen en of het onderwijs en de opvoedingstechnieken bevredigende uitslagen opleveren.

Art. 21.

De aanwezigheid van een pedagogisch onaangepast kind in een inrichting voor buitengewoon onderwijs, kan slechts gerechtvaardigd worden door het bestaan van een fysische, verstandelijke of karakteriële handicap, welke vastgesteld werd vóór de leerling in de inrichting werd ingeschreven. Het zou niet aanvaardbaar zijn dat een kind ingeschreven wordt in een inrichting voor buitengewoon onderwijs, op de eenvoudige beslissing van het gezinshoofd of van een schoolhoofd.

Bovendien is het onontbeerlijk dat de schooloverheid op de hoogte zou worden gebracht van de resultaten der onderzoeken en expertises waaraan het kind werd onderworpen, opdat het personeel de educatieve hulp zou kunnen aanpassen aan de bijzondere behoeften van het kind, zonder opnieuw het optreden van de gespecialiseerde diensten te moeten aanvragen.

Daarom past het de inschrijving van iedere leerling in een inrichting voor buitengewoon onderwijs afhankelijk te maken van de voorlegging van een verslag, opgemaakt door een bevoegde instelling dat de aard en de graad van de

nant, chaque fois que cela est possible, des indications sur l'aide éducative à apporter à l'enfant.

Art. 22 et 23.

Sans commentaires.

Art. 24 à 28.

Ces articles apportent des modifications à la loi du 29 mai 1959. La formule de l'article 24 a été utilisée pour introduire l'idée déjà exprimée à propos de l'article 18, à savoir que l'enseignement spécial est appelé à s'intégrer dans les autres ordres d'enseignement.

Pour le surplus, le projet prévoit des aménagements à la loi du 29 mai 1959 en faveur des établissements d'enseignement spécial.

- Suppression de la période probatoire (art. 25).
 - Normes plus favorables d'octroi des subventions-traitements pour surveillants-éducateurs dans l'enseignement subventionné (art. 26).
 - Faculté d'accorder des subventions-traitements pour certaines fonctions du personnel paramédical (art. 26).
- Le projet a cependant voulu exclure tout double emploi. Ces fonctions ne seront subventionnées dans le cadre de la législation de l'enseignement, que si elles ne sont pas subsidiées soit directement par l'État, soit indirectement par lui, par l'intermédiaire d'organismes qu'il subsidie, ou si l'exercice de ces fonctions ne donne pas lieu à remboursement par une mutualité ou un organisme d'assistance.
- Subvention de fonctionnement plus élevée (art. 27).
 - Subvention d'équipement pour l'octroi du mobilier et du matériel propres aux établissements d'enseignement spécial.

onvolwaardigheid of van de handicap aangeeft en waarbij, telkens zulk mogelijk is, gegevens worden verstrekt nopens de educatieve hulp welke aan het kind moet worden geboden.

Artt. 22 en 23.

Zonder commentaar.

Artt. 24 tot 28.

Deze artikelen wijzigen de wet van 29 mei 1959. De in artikel 24 gebruikte formule moet de gedachte inleiden, die reeds voor artikel 18 werd uitgedrukt, te weten dat het buitengewoon onderwijs in de andere onderwijstakken moet worden ingeschakeld.

Verder wijzigt het ontwerp de wet van 29 mei 1959, en wel ten bate van het buitengewoon onderwijs.

- Afschaffing van de proeftijd (art. 25).
 - Gunstiger normen voor het verlenen van weddetoelagen voor studiemeesters-opvoeders in het gesubsidieerd onderwijs (art. 26).
 - Mogelijkheid om weddetoelagen voor sommige ambten van het paramedisch personeel te verlenen (art. 26).
- Het ontwerp wil echter dubbele subsidiëring vermijden: voor bedoelde ambten zullen binnen de perken van de wetgeving op het onderwijs slechts toelagen worden verleend, zo ze niet reeds gesubsidieerd worden rechtstreeks door de Staat of door de Staat maar door bemiddeling van instellingen die hij subsidieert, of indien voor de uitoefening van die ambten geen terugbetalingen worden verstrekt door een ziekenfonds of door een instelling voor hulpverlening.
- Hogere werkingstoelagen (art. 27).
 - Uitrustingstoelagen voor de aankoop van meubilair en materieel die voor de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs vereist zijn.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

Le Conseil d'Etat, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre de l'Education nationale et de la Culture et par le Ministre de la Culture, Adjoint à l'Education nationale, le 3 février 1964, d'une demande d'avis sur un « projet de loi relatif à l'enseignement spécial », a donné le 27 mars 1964 l'avis suivant :

Dans le cadre de l'obligation scolaire générale, le présent projet de loi règle l'enseignement des inadaptés scolaires qui sont incapables de suivre l'enseignement dans une école ordinaire.

..

Pour la détermination de la durée de l'obligation scolaire, le contrôle et la répression, il est fait référence expresse à la réglementation légale en matière d'obligation scolaire, qui fait l'objet d'un autre projet de loi soumis à l'avis du Conseil d'Etat en même temps que le présent projet. Ces deux projets sont ainsi étroitement liés.

Le présent projet de loi concerne les enfants qui, bien qu'inaptes à fréquenter une école ordinaire, sont néanmoins aptes à recevoir un enseignement dans des établissements adaptés. Le régime de l'obligation scolaire ici envisagé ne s'étend pas aux enfants « non éducatibles ».

Ainsi qu'il a été observé dans l'avis sur le projet de loi sur l'obligation scolaire, il faut entendre par enfants « non éducatibles », les enfants qui ne sont pas capables de tirer profit de l'enseignement donné dans une école ordinaire ou dans un établissement d'enseignement spécial. Que ces enfants soient ou non susceptibles de recevoir un enseignement très élémentaire et limité ou qu'ils soient simplement éducatibles, n'est pas déterminant en l'occurrence. Il serait dès lors plus rationnel de donner à ces enfants l'appellation générale d'« inaptes scolaires », l'appellation « non éducatibles » pouvant alors être réservée aux enfants rebelles à toute éducation et une distinction plus nette étant ainsi établie entre l'enseignement et l'éducation.

Afin d'assurer l'uniformité des nouvelles dispositions qui définissent dans les deux projets de lois, la notion « d'inaptes scolaires », il y aurait en outre lieu de remplacer à l'article 1er, 2e, du présent projet les mots « est reconnu incapable de bénéficier de quelque mode d'éducation » par les mots « est incapable de tirer profit de l'enseignement qui est donné dans une école ordinaire ou dans un établissement d'enseignement spécial ».

Il va sans dire que la décision qui statue sur l'aptitude d'un enfant peut avoir des conséquences très graves pour celui-ci. Elle ne saurait donc être entourée de trop de précautions. Il est de la plus haute importance dès lors que le juge des enfants et les organismes appelés à prendre des décisions de l'espèce soient préalablement éclairés comme il se doit, par tous ceux qui sont le mieux au fait des déficiences physiques, mentales et caractérielles de l'enfant. De toute évidence, c'est le chef de famille qui a de son enfant la connaissance la plus profonde. De précieuses indications pourront être fournies, d'autre part, par le médecin de famille pour éclairer les autorités et organismes mentionnés ci-dessus.

Le projet de loi serait utilement complété par une disposition prévoyant pour le chef de famille la faculté de se faire entendre et de se faire assister par un conseil de son choix.

Un recours devrait, au surplus, lui être ouvert auprès d'une instance indépendante, tant contre la décision qui conclut à l'aptitude de l'enfant à recevoir un enseignement ordinaire que contre la décision qui le déclare « inapte scolaire ».

..

D'après l'article 1er du projet de loi, un enfant est un inadapté scolaire si un centre psycho-médico-social, un organisme similaire ou le juge des enfants émet un avis ou prend une décision dans ce sens.

Il ressort toutefois des articles 7 et suivants, que la commission médico-pédagogique, créée par ledit article 7, statue, elle aussi, sur la question de savoir si un enfant est un inadapté scolaire.

Les décisions de cette commission et celle du juge des enfants ne sont de toute évidence pas des avis, mais de véritables décisions qui lient à la fois l'enfant et le chef de famille. Enfin, il y a lieu de rappeler que la distinction entre les notions d'enseignement et d'éducation ressort insuffisamment. C'est pourquoi, l'expression « enfant non éducatible » est

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

De Raad van State, afdeling wetgeving, tweede kamer, de 3de februari 1964 door de Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur en door de Minister van Cultuur, Adjunct voor Nationale Opvoeding verzocht hun van advies te dienen over een « ontwerp van wet op het buitengewoon onderwijs », heeft de 27ste maart 1964 het volgend advies gegeven :

In het kader van de algemene leerplicht der kinderen regelt dit ontwerp van wet het onderwijs van de pedagogisch onaangepaste kinderen die geen onderwijs in een gewone school kunnen volgen.

..

Voor het vaststellen van de duur van de leerplicht, het toezicht en de bestraffing wordt formeel verwezen naar de wettelijke bepalingen op de leerplicht. Deze regeling is het voorwerp van een ander ontwerp van wet dat tezelfdertijd aan het advies van de Raad van State is onderworpen. Beide ontwerpen staan derhalve in nauw verband.

Het huidige ontwerp van wet betreft de kinderen die alhoewel ongeschikt om in een gewone school onderwijs te volgen, toch bekwaam zijn in aangepaste inrichtingen onderwijs te ontvangen. De « niet-opvoedbare » kinderen vallen buiten het raam van het beoogde leerpluchtselsel.

Zoals werd opgemerkt in het advies over het ontwerp van wet op de leerplicht, dient door « niet-opvoedbare » kinderen te worden verstaan de kinderen die niet in staat zijn om voordeel te halen uit onderwijs dat in een gewone school of in een inrichting voor buitengewoon onderwijs wordt verstrekt. Het feit dat deze kinderen al dan niet vatbaar zijn voor enig zeer elementair en beperkt onderwijs of voor opvoeding alleen is hier niet determinerend. Het ware derhalve doelmatiger aan deze categorie kinderen de algemene benaming te geven van « pedagogisch ongeschikte kinderen ». Zo blijft dan ook de benaming « niet-opvoedbare » vrij voor de kinderen die waarlijk voor enige opvoeding niet vatbaar zijn en wordt een beter onderscheid behouden tussen onderwijs en opvoeding.

Om eenheid te verwezenlijken tussen de nieuwe bepalingen die in de twee ontworpen wetten het begrip « pedagogisch ongeschikte kinderen » omschrijven, dienen verder in artikel 1, 2^e, van het huidige ontwerp de woorden « onbekwaam wordt (geacht) enige vorm van onderwijs te genieten » vervangen door de woorden « niet in staat zijn om voordeel te halen uit het onderwijs dat in een gewone school of in een inrichting voor buitengewoon onderwijs verstrekt wordt ».

Het hoeft geen betoog dat de beslissing over de geschiktheid van een kind zeer zware gevolgen voor het kind zal hebben. De beslissing kan daarom met niet genoegzame voorzorgen genomen worden. Het past dat de kinderrechter en de instellingen die dergelijke beslissingen moeten nemen, vooreerst behoorlijk ingelicht worden door al degenen die het best de fysische, verstandelijke en karakteriële afwijkingen van het kind kennen. Het gezinshoofd kent voorzeker het grondigst zijn kind. Ook de huisdokter is hier aangewezen om bedoelde overheden en instellingen in te lichten.

Het ontwerp van wet ware met groot nut aangevuld indien onder meer aan het gezinshoofd het recht wordt erkend om verhoord te worden en zich te laten bijstaan door een raadsman naar zijn keuze.

Ook zou het gezinshoofd gerechtigd moeten zijn bij een onafhankelijke instantie beroep in te stellen zowel tegen de beslissing waarbij het kind geschikt wordt verklaard voor het gewoon onderwijs als tegen de beslissing waarbij het kind « pedagogisch ongeschikt » wordt geacht.

..

Zoals artikel 1 van het ontwerp van wet is gesteld, is een kind pedagogisch onaangepast wanneer een psycho-medisch sociaal centrum, een gelijkaardige instelling of de kinderrechter in die zin adviseert of beslist.

Uit de lezing van de artikelen 7 en volgende blijkt echter dat de medisch-pedagogische commissie, die door dit artikel 7 wordt ingericht, zich ook uitspreekt over de vraag of een kind al dan niet pedagogisch onaangepast is.

Anderdeels valt niet te betwijfelen dat de uitspraak van deze laatste commissie alsmede deze van de kinderrechter geen adviezen zijn. Het betreft hier werkelijke beslissingen die zowel het kind als het gezinshoofd verbinden. Ten slotte dient hier te worden herhaald dat het onderscheid tussen onderwijs en opvoeding niet duidelijk uit elkander

inadéquate ainsi qu'il a été observé ci-avant pour désigner l'enfant inapte à recevoir un enseignement sous quelque forme que ce soit. L'expression « inapte scolaire » est manifestement préférable.

Le Conseil d'Etat suggère de définir l'« inadapté scolaire » et l'« inapte scolaire » ainsi qu'il suit :

« 1. Inadapté scolaire :

» tout enfant apte à recevoir un enseignement, mais reconnu inapte à suivre l'enseignement dans une école ordinaire

» a) par un centre psycho-médico-social ou un service d'orientation scolaire ou professionnelle visé par la loi du 1er avril 1960 ou un organisme similaire organisé, subventionné ou agréé par l'Etat;

» b) par une commission médico-pédagogique visée à l'article 7;

» c) par le juge des enfants.

» 2. Inapte scolaire :

» tout enfant reconnu incapable de tirer profit de l'enseignement donné dans une école ordinaire ou dans un établissement d'enseignement spécial

» a) par un centre psycho-médico-social ou un service d'orientation scolaire ou professionnelle visé par la loi du 1er avril 1960 ou un organisme similaire organisé, subventionné ou agréé par l'Etat;

» b) par une commission médico-pédagogique visée à l'article 7;

» c) par le juge des enfants. »

Dans la définition de l'« établissement d'enseignement spécial » le mot « éduicable » est superflu puisque l'expression « inadaptés scolaires » implique que ces enfants sont « éduicables ».

La définition de l'institut médico-pédagogique manque de clarté. Il s'agit d'un établissement d'enseignement spécial au sens du 4° auquel est annexé un internat. Cet internat peut ou non être organisé ou agréé par l'Etat.

C'est pourquoi cette définition gagnerait à être rédigée ainsi qu'il suit :

« Tout établissement d'enseignement spécial auquel est annexé un internat organisé ou agréé par l'Etat. »

Par souci de concordance entre les deux versions, il est proposé de remplacer le terme néerlandais « pleegouders » par le terme « pleeggezin ».

..

Le projet de loi habilite le Roi à définir les diverses catégories d'inadaptés scolaires et à indiquer pour chaque catégorie le type d'enseignement spécial rendu souhaitable par la nature et le degré de l'inadaptation physique, mentale ou caractérielle.

L'application de cet article 2 aura pour effet que les commissions médico-pédagogiques seront liées par ces catégories préalablement fixées, de sorte qu'il leur sera impossible de choisir librement le meilleur type d'enseignement pour l'inadapté scolaire. Afin de mettre la commission médico-pédagogique en mesure de choisir le type d'enseignement le plus rationnel, il est suggéré de rédiger l'article 2 ainsi qu'il suit :

« Art. 2. — Des arrêtés royaux délibérés en Conseil des Ministres déterminent les types d'enseignement spécial qui sont souhaitables en fonction de la nature et du degré de l'inadaptation physique, mentale ou caractérielle. »

..

D'après l'article 3, alinéa 2, l'obligation scolaire est suspendue lorsque le retour de l'enfant d'un établissement d'enseignement spécial au lieu de sa résidence ne peut être quotidiennement assuré. Il ne saurait être question ici d'une suspension à proprement parler puisque la durée en est prise en compte pour le calcul de la période d'obligation scolaire; c'est plutôt d'une dispense temporaire de l'obligation scolaire qu'il s'agit.

D'autre part, le choix des établissements doit être toujours garanti lorsqu'il s'agit d'une des catégories d'inadaptés visée à l'alinéa 3.

Les alinéas 2 et 3 de l'article 3 gagneraient à être rédigés ainsi qu'il suit :

« Est temporairement dispensé de l'obligation scolaire l'enfant qui

wordt gehouden. Daarom ook is, zoals reeds hoger werd opgemerkt, de term « niet-opvoedbaar kind » niet dienend om aan te duiden dat het kind ongeschikt is voor enige vorm van onderwijs. De term « pedagogisch ongeschikt » is blijkbaar beter gekozen.

Voor de bepaling van « pedagogisch onaanangepast » en « niet-opvoedbaar kind » wordt volgende omschrijving aanbevolen :

« 1. Pedagogisch onaanangepast :

» ieder kind dat

» a) door een psycho-medisch-sociaal centrum of dienst voor studie- en beroepsoriëntering als bedoeld in de wet van 1 april 1960, of door een gelijkaardige instelling, ingericht, gesubsidieerd of erkend door de Staat;

» b) door een in artikel 7 bedoelde medisch-pedagogische commissie;

» c) door de kinderrechter,

hoewel geschikt voor onderwijs, ongeschikt verklaard wordt om in een gewone school onderwijs te volgen.

» 2. Pedagogisch ongeschikt :

» ieder kind dat

» a) door een psycho-medisch-sociaal centrum of dienst voor studie- en beroepsoriëntering als bedoeld in de wet van 1 april 1960, of door een gelijkaardige instelling, ingericht, gesubsidieerd of erkend door de Staat;

» b) door een in artikel 7 bedoelde medisch-pedagogische commissie;

» c) door de kinderrechter,

niet in staat wordt verklaard om voordeel te halen uit het onderwijs dat in een gewone school of in een inrichting voor buitengewoon onderwijs verstrekt wordt. »

In de begripsbepaling van « inrichting voor buitengewoon onderwijs » is het woord « opvoedbare » overbodig vermits de term « pedagogisch onaanangepast » insluit dat deze kinderen « opvoedbaar » zijn.

De bepaling van medisch-pedagogisch instituut is niet duidelijk gesteld. Het gaat hier om een inrichting voor buitengewoon onderwijs zoals bedoeld onder 4°, waaraan een internat is toegevoegd. Dit internat kan nu al dan niet door de Staat zijn ingericht ofwel worden erkend.

Daarom zou de bepaling beter gesteld worden als volgt :

« Iedere inrichting voor buitengewoon onderwijs waaraan een door de Staat ingericht of erkend internat is verbonden. »

Door de term « pleeggezin » te gebruiken in plaats van « pleegouders » bekomt men een betere overeenstemming tussen beide versies.

..

Het ontwerp van wet machtigt de Koning tot het vaststellen van verschillende categorieën van pedagogisch onaanangepast en tot het aanduiden, voor elke categorie, van een type van buitengewoon onderwijs dat, volgens de aard en de graad van de fysisch, verstandelijke of karakteriële onvolwaardigheid, wenselijk is.

De toepassing van dit artikel 2 zal voor gevolg hebben dat de medisch-pedagogische commissie door deze a priori vastgestelde categorieën zullen gebonden zijn, zodat het haar niet mogelijk zal zijn vrijelijk het best aangepaste type van onderwijs te kiezen voor het pedagogisch onaanangepast kind. Om aan de medisch-pedagogische commissie toe te laten het meest doeltreffend onderwijstype te kiezen, wordt voorgesteld artikel 2 te stellen als volgt :

« Art. 2. — Koninklijke besluiten overlegd in Ministerraad bepalen de types buitengewoon onderwijs die op grond van de aard en de graad van fysisch, verstandelijke of karakteriële onvolwaardigheid wenselijk zijn. »

..

Volgens artikel 3, tweede lid, wordt de leerplicht geschorst wanneer het kind niet dagelijks van een inrichting voor buitengewoon onderwijs naar zijn verblijfplaats kan terugkeren. Van een eigenlijke schorsing kan hier niet worden gesproken, vermits de duur van de schorsing wordt aangerekend voor het vaststellen der leerplichtperiode; het gaat hier veeleer om een tijdelijke vrijstelling van de leerplicht.

Anderdeels moet de keuze van inrichtingen steeds gevrijwaard blijven wanneer het gaat om een van in het derde lid bedoelde categorieën van onaanangepast.

Het tweede en het derde lid van artikel 3 zouden beter worden gesteld als volgt :

« Van de leerplicht wordt tijdelijk vrijgesteld het kind dat niet

ne peut quotidiennement retourner à son domicile d'un établissement d'enseignement spécial correspondant au choix du chef de famille.

» Toutefois, il n'y a pas de dispense à l'égard des catégories d'inadaptés déterminées par un arrêté royal délibéré en Conseil des Ministres chaque fois que le chef de famille peut disposer d'un établissement d'enseignement spécial correspondant à son choix. »

L'article 5, 2°, habilite le Roi à fixer et à contrôler le contenu de l'enseignement donné ailleurs que dans une école créée, subventionnée ou agréée par l'Etat, notamment celui de l'enseignement donné à domicile et de l'enseignement donné par un précepteur.

Cette disposition donne lieu aux mêmes observations que celles qu'appellait l'article 4, 2°, du projet de loi sur l'obligation scolaire.

L'article 6 règle l'intervention de l'Etat, d'une part, dans le paiement des frais de déplacement d'inadaptés scolaires, d'autre part, dans leurs frais de pension. Cette matière devrait faire l'objet de deux paragraphes distincts.

A l'inverse de la réglementation actuelle, en vertu de laquelle l'Etat, la province et la commune supportent ensemble la charge des frais de déplacement de ces enfants, ces frais sont mis pour la totalité à la charge de l'Etat.

Tel que l'alinéa 1er est rédigé, le doute est permis quant au caractère obligatoire ou non de l'intervention de l'Etat.

D'après l'alinéa 2, l'Etat peut, selon les nécessités, intervenir dans les frais de pension sans qu'il soit question d'un droit à son intervention.

Une question dès lors se pose : ne s'indiquerait-il pas, en déterminant les obligations qui incomberont au chef de famille, lorsque celui-ci est indigent et afin de le mettre en mesure de s'acquitter de ses devoirs spécialement s'il doit envoyer son enfant dans un internat, de prévoir que les frais de pension seront à sa décharge, supportés en totalité ou en partie par l'Etat ?

Enfin, la référence que fait à l'article 4, alinéa 3, le 1° de l'article 6 est inexacte. C'est manifestement l'article 3, alinéa 3 qu'il faut viser.

La rédaction suivante est suggérée pour l'article 6 :

« Art. 6. — § 1er. L'Etat rembourse, suivant des modalités à fixer par le Roi, les frais de déplacement des inadaptés scolaires qui se rendent de leur résidence, du home ou de la famille d'accueil à l'établissement d'enseignement spécial ou de leur résidence à l'institut médico-pédagogique, au home ou à la famille d'accueil.

» § 2. Le Roi fixe, compte tenu des ressources du chef de famille, la mesure et les conditions dans lesquelles l'Etat intervient dans :

» 1° les frais de pension des enfants soumis à l'obligation scolaire en vertu de l'article 3, alinéa 3;

» 2° les frais de pension des inadaptés scolaires placés dans un institut médico-pédagogique, un home ou une famille d'accueil. »

D'après l'article 7, il est créé une commission médico-pédagogique par ressort d'inspection principale de l'enseignement primaire. C'est la première fois que l'existence de tels ressorts est légalement reconnue. La division du territoire national en ressorts d'inspection principale, pour le contrôle de l'enseignement primaire relève manifestement de la compétence de l'exécutif. Le présent projet en consacrant l'existence légale de cette division, est susceptible d'entraver inutilement l'exécutif dans l'organisation du contrôle scolaire. L'on peut, d'autre part, se demander si le ressort de chaque commission médico-pédagogique doit nécessairement coïncider avec celui d'une inspection principale. Afin de laisser à l'exécutif la liberté d'action nécessaire dans la détermination du ressort de chaque commission médico-pédagogique, il est suggéré de faire débiter l'article 7 ainsi qu'il suit :

« Art. 7. — Le Roi crée des commissions médico-pédagogiques qui sont chargées de donner un avis motivé. »

Au 1° de l'article 7, il est inutile de faire une distinction entre l'enfant inadapté et l'adolescent inadapté. L'article 1er définit en effet, pour l'application de la loi, la notion inadapté scolaire. Les mots « ou adolescent inadapté » peuvent donc être supprimés.

A la suite de l'observation qui a été faite à propos de l'article 7 quant à l'identité des ressorts de la commission médico-pédagogique et de

dagelijks van een inrichting voor buitengewoon onderwijs die beantwoordt aan de keuze van het gezinshoofd, naar zijn verblijfplaats kan terugkeren.

» Er is echter geen vrijstelling voor de categorieën van onaangepasten, bepaald bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit, telkens als het gezinshoofd over een inrichting voor buitengewoon onderwijs naar zijn keuze kan beschikken. »

Door artikel 5, 2°, wordt de Koning gemachtigd de inhoud van het onderwijs dat elders dan in een door de Staat ingericht gesubsidieerde of erkende school verstrekt wordt, en onder meer van het huisonderwijs en dit van een huisleraar, te bepalen en te controleren.

Deze bepaling geeft aanleiding tot dezelfde opmerkingen als degene die bij de bespreking van artikel 4, 2°, van de ontwerp-wet op de gewone leerplicht gemaakt werden.

Artikel 6 regelt de Staatstussenkomst enerzijds in de reiskosten van pedagogisch onaangepasten en anderdeels in het kostgeld. Deze tweeledige regeling zou best in twee verschillende paragrafen worden vastgesteld.

In tegenstelling met de bestaande wettelijke regeling waarbij Staat, provincie en gemeente te zamen de last van de verplaatsingskosten van deze kinderen dragen, komen de reiskosten nu volledig voor rekening van de Staat.

Zoals dit eerste lid is gesteld, kan twijfel bestaan nopens de al dan niet verplichte tussenkomst van de Staat.

Volgens het tweede lid kan de Staat naar gelang de noodwendigheden bijdragen in het kostgeld zonder dat hier sprake is van enig recht op Staatstussenkomst.

De vraag rijst of bij het vaststellen van de voorgeschreven verplichtingen en zeker in geval het gezinshoofd verplicht wordt zijn kind naar een internaat te sturen, de Staat redelijkerwijze niet gehouden is het kostgeld geheel of ten dele ter ontlasting van het gezinshoofd te dragen ten einde hem in staat te stellen zijn verplichtingen inzake leerplicht na te leven alleszins telkens het gezinshoofd onvermogen zal zijn.

Tenslotte is de verwijzing in het 1° van artikel 6 naar het artikel 4, derde lid, foutief. Klaarblijkelijk is artikel 3, derde lid, bedoeld.

Voor dit artikel 6 wordt volgende redactie voorgesteld :

« Art. 6. — § 1. Volgens door de Koning nader vast te stellen voorschriften vergoedt de Staat de reiskosten van de pedagogisch onaangepasten die zich van hun verblijfplaats, van het tehuis of van het pleeggezin naar de inrichting voor buitengewoon onderwijs of, van hun verblijfplaats naar het medisch-pedagogisch instituut, het tehuis of het pleeggezin begeven.

» § 2. De Koning bepaalt, rekening houdend met de financiële middelen van de betrokkene, de mate waarin en de voorwaarden waaronder de Staat bijdraagt in :

» 1° het kostgeld van de krachtens artikel 3, derde lid, leerplichtige kinderen;

» 2° het kostgeld van de in een medisch-pedagogisch instituut, in een tehuis of bij een pleeggezin opgenomen pedagogisch onaangepasten. »

Volgens artikel 7 wordt een medisch-pedagogische commissie opgericht per hoofdtoezichtsgebied voor het lager onderwijs. Hierdoor wordt voor het eerst een wettelijk bestaan toegekend aan het hoofdtoezichtsgebied. De indeling van het grondgebied in hoofdtoezichtsgebieden voor het toezicht van het lager onderwijs is zeker een aangelegenheid die de uitvoerende macht toebehoort. Door in het ontwerp een wettelijk bestaan toe te kennen aan deze indeling, kan de uitvoerende macht op een nodeloze wijze geremd worden in haar inrichting van het schooltoezicht. Anderdeels rijst de vraag of het vereist is het gebied van iedere medisch-pedagogische commissie steeds te doen overeenstemmen met het gebied van een hoofdtoezicht. Ten einde aan de uitvoerende macht de nodige vrijheid van handelen te verzekeren voor het vaststellen van het gebied van iedere medisch-pedagogische commissie, wordt aanbevolen artikel 7 te laten beginnen als volgt :

« Art. 7. — De Koning richt medisch-pedagogische commissies op, die ermede belast zijn een met redenen omkleed advies uit te brengen... »

Het is wel overbodig, in het 1° van dit artikel 7 een onderscheid te maken tussen het onaangepast kind en de onaangepaste adolescent. In artikel 1 werd immers voor de toepassing van de wet het begrip van het pedagogisch onaangepaste kind gegeven. De woorden « of iedere onaangepaste adolescent » worden derhalve best weggelaten.

Ingevolge de opmerking voor artikel 7 betreffende het vaststellen van het ambtsgebied van de medisch-pedagogische commissie overeen-

l'inspection principale, il est suggéré de rédiger l'article 8 de la manière suivante :

« Art. 8. — La commission médico-pédagogique est composée :

» 1° d'un président;

» 2° de membres choisis pour moitié parmi des personnes exerçant leurs fonctions dans des institutions officielles et pour moitié parmi des personnes exerçant leurs fonctions dans des institutions libres. »

..

L'article 8 indiquant la composition de chaque commission, l'article 9 devrait être rédigé ainsi qu'il suit :

« Art. 9. — Le Roi fixe les règles plus détaillées concernant la composition et le fonctionnement... (la suite comme au projet). »

..

L'article 10, alinéa 2, gagnerait à être rédigé ainsi qu'il suit :

« Le chef de famille choisit sur une liste établie par la commission médico-pédagogique le centre, l'office ou l'organisme qui sera consulté. »

..

Tel qu'il est rédigé, l'article 12 perd de vue la possibilité, pour le chef de famille, d'instruire lui-même ou de faire instruire par un précepteur son enfant inadapté scolaire. D'autre part, il appartient au juge des enfants de décider si l'enfant doit ou non recevoir un enseignement spécial.

En conséquence, il est suggéré de rédiger l'article 12 ainsi qu'il suit :

« Art. 12. — Si, dans le délai de quinze jours suivant la réception de l'avis donné par la commission médico-pédagogique, le chef de famille a négligé de confier l'enfant inadapté à un établissement d'enseignement spécial approprié ou ne veille pas à ce que l'enfant reçoive une instruction convenable, la personne chargée du... (la suite comme au projet).

» Si le juge des enfants estime, au vu du dossier et des éléments d'information qu'il a éventuellement recueillis, que l'enfant doit recevoir un enseignement spécial, il convoque le chef de famille aux fins... (la suite comme au projet).

» Si le chef de famille ne donne pas suite à cette invitation ou n'a pris aucune disposition dans les quinze jours suivant la comparution, le juge des enfants désigne lui-même l'établissement d'enseignement spécial que l'enfant devra fréquenter. »

Ainsi qu'il a été observé plus haut, le chef de famille ne dispose pas d'une voie de recours contre la décision du juge des enfants.

..

L'article 13 gagnerait à être rédigé ainsi qu'il suit :

« Art. 13. — Les infractions à l'obligation scolaire en matière d'enseignement spécial sont recherchées, poursuivies et punies conformément aux lois sur l'obligation scolaire ordinaire. »

..

L'alinéa 2 de l'article 14 peut sans inconvénient être omis. Cet alinéa donne des directives allant de soi pour la rédaction du rapport.

..

La distinction que fait l'article 16 entre l'enseignement de plein exercice et l'enseignement à horaire réduit est empruntée à la législation sur l'enseignement technique. Comme il n'y a aucune raison de déroger à la terminologie ordinaire, il y a lieu de remplacer dans la version néerlandaise le mot « cursussen » par le mot « leergangen ».

..

L'article 20 habilite le Roi à régler le contrôle de l'obligation scolaire. Cette habilitation est formulée en termes très généraux et est difficilement admissible telle quelle, en particulier pour le contrôle de l'enseignement donné à domicile.

En vertu de l'article 10 de la Constitution, nul ne peut, sans être muni d'un mandat de perquisition, pénétrer dans le domicile d'un particulier, même pour l'interroger, si celui-ci s'y oppose (Cass., 20 décembre 1948, *Pas.*, 1948, I, 737). Il appartient au législateur de déterminer dans quels cas, suivant quelles modalités et par quelles autorités le contrôle de l'obligation scolaire se fera au domicile des particuliers et dans des écoles privées (Cfr Cass., 24 mai 1948, *Pas.*, 1948, I, 334; 20 décembre 1948, *idem*, 737). Ce contrôle est, en tout état de cause, exclu dans les établissements d'enseignement spécial situés à l'étranger.

..

komstig het hoofdtoezichtsgebied, wordt voorgesteld artikel 8 te stellen als volgt :

« Art. 8. — De medisch-pedagogische commissie bestaat uit :

» 1° een voorzitter;

» 2° leden waarvan de ene helft gekozen wordt uit personen die hun ambt in officiële inrichtingen uitoefenen en de andere helft uit personen die hun ambt in vrije inrichtingen uitoefenen. »

..

Doordat dit artikel 8 reeds de samenstelling geeft van iedere commissie, zou artikel 9 beter worden gesteld als volgt :

« Art. 9. — De Koning bepaalt nader de samenstelling alsmede de werking... (verder zoals in het ontwerp). »

..

Voor artikel 10, tweede lid, wordt volgende redactie aanbevolen :

« Uit een door de medisch-pedagogische commissie opgestelde lijst kiest het gezinshoofd het centrum, de dienst of de instelling die zal geraadpleegd worden. »

..

Zoals artikel 12 is gesteld, wordt geen rekening gehouden met de mogelijkheid voor het gezinshoofd zijn pedagogisch onaanangepast kind zelf te onderwijzen of door een huisleraar te laten onderwijzen. Anderdeels behoort het aan de kinderrechter te oordelen of het kind al dan niet een buitengewoon onderwijs moet ontvangen.

Daarom wordt voorgesteld, artikel 12 te stellen als volgt :

« Art. 12. — Indien het gezinshoofd binnen 15 dagen na ontvangst van het door de medisch-pedagogische commissie uitgebracht advies, nalaat het pedagogisch onaanangepaste kind toe te vertrouwen aan een geschikte inrichting voor buitengewoon onderwijs of niet voorziet in een behoorlijk onderricht van het kind, brengt de persoon die... (verder zoals in het ontwerp).

» Indien de kinderrechter, na kennis genomen te hebben van het dossier en van de eventueel door hem verzamelde gegevens, oordeelt dat het kind een buitengewoon onderwijs moet ontvangen, roept hij het gezinshoofd op... (verder zoals in het ontwerp).

» Indien het gezinshoofd aan dit verzoek geen gevolg geeft of geen schikkingen heeft genomen binnen een termijn van vijftien dagen volgend op de verschijning, wijst de kinderrechter een inrichting voor buitengewoon onderwijs aan, die door het kind moet bezocht worden. »

Zoals reeds vroeger werd opgemerkt, beschikt het gezinshoofd niet over de mogelijkheid beroep in te stellen tegen de beslissing van de kinderrechter.

..

Voor artikel 13 wordt volgende lezing aanbevolen :

« Art. 13. — Overtredingen inzake leerplicht in het buitengewoon onderwijs worden opgespoord, vervolgd en bestraft overeenkomstig het bepaalde in de wetten op de gewone leerplicht. »

..

Het tweede lid van artikel 14 kan zonder bezwaar worden weggelaten. Het gaat om richtlijnen voor het opstellen van het verslag die zelfsprekend zijn.

..

Het onderscheid in artikel 16 tussen onderwijs met volledig leerplan en onderwijs met beperkt leerplan is ontleend aan de wetgeving op het technisch onderwijs. Er bestaat geen reden om af te wijken van de gewone terminologie. Daarom vervange men « cursussen » door « leergangen ».

..

Artikel 20 machtigt de Koning om de regelen te bepalen voor de controle op de leerplicht. Deze machtiging wordt in zeer algemene bewoordingen gesteld en kan bezwaarlijk zonder meer worden aanvaard, inzonderheid wanneer het toezicht het huisonderwijs betreft.

Ingevolge artikel 10 van de Grondwet, is het binnentreden van een woning, zelfs voor een ondervraging, in geval van verzet van de inwoner niet geoorloofd zonder een bevel van huiszoeking (Cass., 20 december 1948, *Pas.*, 1948, I, 737). Het behoort aan de wetgever te bepalen in welke gevallen, in welke vorm en door welke overheden de controle op de leerplicht, ten huize en in private scholen, zal geschieden (vgl. Cass., 24 mei 1948, *Pas.*, 1948, I, 334; 20 december 1948, *idem*, 737). Alleszins is het uitgesloten dat toezicht zou worden uitgeoefend op inrichtingen voor buitengewoon onderwijs die in den vreemde zijn gevestigd.

..

A l'article 21, 1°, il convient de remplacer les mots « arrêté ministériel » par les mots « le Ministre ».

Les articles 22 et 23 définissent dans leur alinéa 1er la compétence des conseils qu'ils instituent. Il est dès lors exclu que le Roi puisse fixer cette compétence. Les mots « la compétence » doivent être supprimés dans l'alinéa 2 des deux articles. En outre, à l'alinéa 1er de l'article 22 le mot « Ministre » ne doit pas s'écrire au pluriel.

Les diverses modifications de la loi du 29 mai 1959, objet du chapitre IV et de l'article 24, devraient être réparties en autant d'articles ou du moins en autant de paragraphes.

Dans le 3° dudit article 24, il conviendrait de remplacer le mot « fonctions » par « emplois » et les mots « arrêté royal » par « le Roi ».

L'article 25 doit abroger également l'alinéa 4 de l'article 2 des lois coordonnées sur l'enseignement primaire, ce qui a apparemment été perdu de vue. Il devrait être rédigé ainsi :

« Art. 25. — Dans les lois sur l'enseignement primaire, coordonnées le 20 août 1957, sont abrogés :

» 1° l'article 2, alinéa 1er, 3°, alinéa 2, modifié par la loi du 3 mars 1958, et alinéa 4;

» 2° l'article 3, alinéas 2 et 3. »

Enfin, il convient encore de souligner la nécessité de soumettre le projet à l'accord du Ministre des Finances, en application de l'arrêté royal du 5 octobre 1961 portant organisation du contrôle administratif et budgétaire. Le nouveau régime entraînera inévitablement des dépenses nouvelles pour l'Etat.

La chambre était composée de

MM. :

F. LEPAGE, conseiller d'Etat, président;

H. BUCH, conseiller d'Etat;

G. VAN BUNNEN, conseiller d'Etat;

G. VAN HECKE, assesseur de la section de législation;

J. DE MEYER, assesseur de la section de législation;

Madame :

J. DE KOSTER, greffier adjoint, greffier.

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. H. BUCH.

Le rapport a été présenté par M. A. VANDER STICHELE, substitut.

Le Greffier,
(s.) J. DE KOSTER.

Le Président,
(s.) F. LEPAGE.

In artikel 21, 1°, vervange men de woorden « bij ministerieel besluit » door « door de Minister ».

De artikelen 22 en 23 bepalen in hun eerste lid de bevoegdheid van de raden die er bij worden ingesteld. Het is derhalve uitgesloten dat de Koning die bevoegdheid zou kunnen vaststellen. De woorden « de bevoegdheid » worden in het tweede lid van beide artikelen best geschrapt. Daarenboven is het overbodig, in het eerste lid van artikel 22 het woord « Minister » in het meervoud te stellen.

De verschillende wijzigingen van de wet van 29 mei 1959 — voorwerp van hoofdstuk IV en van artikel 24 — zouden best het voorwerp zijn van zoveel artikelen of ten minste van zoveel afzonderlijke paragrafen.

In het 3° van ditzelfde artikel 24 vervange men « ambten » door « betrekkingen » en « bij koninklijk besluit » door « door de Koning ».

Voor artikel 25 wordt volgende lezing aanbevolen. Dit artikel wordt daarenboven aangevuld door de opheffing van artikel 2, vierde lid, van de gecoördineerde wetten op het lager onderwijs, dat blijkbaar vergeten werd.

« Art. 25. — In de wetten op het lager onderwijs, gecoördineerd op 20 augustus 1957, worden opgeheven :

» 1° artikel 2, eerste lid, 3°, tweede lid, gewijzigd door de wet van 3 maart 1958, en vierde lid;

» 2° artikel 3, tweede en derde lid. »

Tenslotte dient nog te worden gewezen op de verplichting, het ontwerp voor akkoord voor te leggen aan de Minister van Financiën bij toepassing van het koninklijk besluit van 5 oktober 1961 tot regeling van de administratieve en begrotingscontrole. Het nieuw stelsel gaat onvermijdelijk gepaard met nieuwe uitgaven van de Staat.

De kamer was samengesteld uit

de HH. :

F. LEPAGE, raadsheer van State, voorzitter;

H. BUCH, raadsheer van State;

G. VAN BUNNEN, raadsheer van State;

G. VAN HECKE, bijzitter van de afdeling wetgeving;

J. DE MEYER, bijzitter van de afdeling wetgeving;

Mevrouw :

J. DE KOSTER, adjunct-griffier, griffier.

De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. H. BUCH.

Het verslag werd uitgebracht door de H. A. VANDER STICHELE, substituut.

De Griffier,
(get.) J. DE KOSTER.

De Voorzitter,
(get.) F. LEPAGE.

PROJET DE LOI

BAUDOUIN, ROI DES BELGES.

A tous, présents et à venir, SALUT.

Sur la proposition de Notre Ministre de l'Education nationale et de la Culture, de Notre Ministre de la Culture, Adjoint à l'Education nationale et de l'avis de nos Ministres qui en ont délibéré en Conseil.

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Notre Ministre de l'Education nationale et de la Culture et Notre Ministre de la Culture, Adjoint à l'Education nationale, sont chargés de présenter en Notre nom aux Chambres législatives le projet de loi dont le texte suit :

CHAPITRE PREMIER.

Champ d'application. — Définitions.

Article premier.

Pour l'application de la présente loi, il faut entendre par :

1. Inadapté scolaire :

tout enfant apte à recevoir un enseignement, mais reconnu inapte à suivre l'enseignement dans une école ordinaire

a) par un centre psycho-médico-social ou un service d'orientation scolaire ou professionnel visé par la loi du 1er avril 1960 ou un organisme similaire organisé, subventionné ou agréé par l'Etat;

b) par une commission médico-pédagogique visée à l'article 7, dans les conditions fixées aux articles 9 à 11;

c) par le juge des enfants dans les conditions fixées à l'article 12.

2. Inapte scolaire :

tout enfant reconnu incapable de tirer profit de l'enseignement donné dans une école ordinaire ou dans un établissement d'enseignement spécial

a) par un centre psycho-médico-social ou un service d'orientation scolaire ou professionnel visé par la loi du 1er avril 1960 ou un organisme similaire organisé, subventionné ou agréé par l'Etat;

b) par une commission médico-pédagogique visée à l'article 7;

c) par le juge des enfants.

WETSONTWERP

BOUDEWIJN, KONING DER BELGEN,

Aan allen, die nu zijn en hierna wezen zullen, ONZE GROET.

Op voordracht van Onze Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur, van Onze Minister van Cultuur, Adjunct voor Nationale Opvoeding, en op advies van Onze in Raad vergaderde Ministers,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur en Onze Minister van Cultuur, Adjunct voor Nationale Opvoeding worden gelast in Onze naam bij de Wetgevende Kamers het ontwerp van wet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

EERSTE HOOFDSTUK.

Toepassingsgebied. — Bepalingen.

Eerste artikel.

Voor de toepassing van deze wet dient verstaan te worden onder :

1. Pedagogisch onaanangepast kind :

ieder kind dat geschikt is om onderwijs te volgen, maar dat

a) door een psycho-medisch-sociaal centrum of dienst voor studie- en beroepsoriëntering als bedoeld in de wet van 1 april 1960 of door een gelijkaardige instelling, georganiseerd, gesubsidieerd of erkend door de Staat;

b) door een in artikel 7 bedoelde medisch-pedagogische commissie, onder de voorwaarden vastgesteld in de artikelen 9 tot 11;

c) door de kinderrechter, onder de voorwaarden vastgesteld in artikel 12,

ongeschikt verklaard wordt om in een gewone school de lessen te volgen.

2. Pedagogisch ongeschikt kind :

ieder kind dat

a) door een psycho-medisch-sociaal centrum of dienst voor studie- en beroepsoriëntering als bedoeld in de wet van 1 april 1960, of door een gelijkaardige instelling, georganiseerd, gesubsidieerd of erkend door de Staat;

b) door een in artikel 7 bedoelde medisch-pedagogische commissie;

c) door de kinderrechter,

niet in staat wordt verklaard om voordeel te halen uit het onderwijs dat in een gewone school of in een inrichting voor buitengewoon onderwijs verstrekt wordt.

3. Chef de famille :

le père, la mère, le tuteur ou la personne à qui est confiée la garde d'un enfant.

4. Etablissement d'enseignement spécial :

tout établissement scolaire organisé, subventionné ou reconnu par l'Etat qui organise un enseignement pour inadaptés scolaires.

5. Institut d'enseignement spécial :

tout établissement d'enseignement spécial auquel est annexé un internat organisé ou agréé par l'Etat.

6. Home d'accueil :

tout internat organisé ou agréé par l'Etat et hébergeant des inadaptés scolaires qui fréquentent un établissement d'enseignement spécial organisé en régime d'externat.

7. Famille d'accueil :

toute famille autorisée par le juge des enfants à accueillir des inadaptés scolaires en vue de permettre la fréquentation d'un établissement d'enseignement spécial organisé en régime d'externat.

Art. 2.

Des arrêtés royaux délibérés en Conseil des Ministres déterminent, sur avis du Conseil supérieur de l'Enseignement spécial, les types d'enseignement spécial qui sont souhaitables en fonction de la nature et du degré de l'inadaptation mentale, physique ou caractérielle.

CHAPITRE II.**De l'obligation scolaire des inadaptés scolaires.****Art. 3.**

Les enfants inadaptés scolaires, résidant en Belgique, sont soumis à l'obligation scolaire définie par la présente loi.

Est temporairement dispensé de l'obligation scolaire, l'enfant qui ne peut retourner quotidiennement à son domicile d'un établissement d'enseignement spécial correspondant au choix du chef de famille et à la nature de l'inadaptation physique, mentale ou caractérielle.

Toutefois, même dans ce cas, il n'y a pas de dispense à l'égard des enfants dont la nature et le degré de l'inadaptation physique, mentale ou caractérielle sont définis par arrêté royal délibéré en Conseil des Ministres, à condition que le chef de famille puisse disposer d'un établissement d'enseignement correspondant à son choix ainsi qu'à la nature et au degré de l'inadaptation physique, mentale ou caractérielle.

Art. 4.

La période d'obligation scolaire est la même que pour les enfants soumis à l'obligation scolaire ordinaire.

Elle peut être prolongée de deux années scolaires au maximum à la demande du chef de famille ou du chef d'école, par décision individuelle prise par les Ministres ayant l'Education nationale dans leurs attributions, sur avis de la commission médico-pédagogique.

3. Gezinshoofd :

de vader, de moeder, de voogd of de persoon aan wiens hoede een kind is toevertrouwd.

4. Inrichting voor buitengewoon onderwijs :

elke onderwijsinrichting ingericht, gesubsidieerd of erkend door de Staat, die onderwijs voor pedagogisch onaangepasten organiseert.

5. Instituut voor buitengewoon onderwijs :

elke inrichting voor buitengewoon onderwijs waaraan een internaat is toegevoegd dat georganiseerd of erkend is door de Staat.

6. Tehuis :

ieder door de Staat ingericht of erkend internaat waar pedagogisch onaangepasten verblijven die een inrichting voor buitengewoon onderwijs met externaatstelsel bezoeken.

7. Pleeggezin :

ieder gezin dat voor de kinderrechtster ertoe gemachtigd is, pedagogisch onaangepasten op te nemen om hen in staat te stellen een inrichting voor buitengewoon onderwijs met externaatstelsel te bezoeken.

Art. 2.

Koninklijke besluiten overlegd in Ministerraad bepalen, op advies van de Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs, de types buitengewoon onderwijs die op grond van de aard en de graad van fysieke, verstandelijke of karakteriële onvolwaardigheid, wenselijk zijn.

HOOFDSTUK II.**Leerplicht van de pedagogisch onaangepasten.****Art. 3.**

De pedagogisch onaangepaste kinderen die in België verblijven zijn onderworpen aan de leerplicht bepaald bij deze wet.

Van de leerplicht wordt tijdelijk vrijgesteld het kind dat niet dagelijks van een inrichting voor buitengewoon onderwijs, die beantwoordt aan de keuze van het gezinshoofd en aan de aard van de fysieke, verstandelijke of karakteriële onvolwaardigheid, naar zijn verblijfplaats kan terugkeren.

Doch zelfs in dit geval is er geen vrijstelling voor de kinderen wier aard en graad van fysieke, verstandelijke of karakteriële onvolwaardigheid bepaald worden door een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit, wanneer het gezinshoofd over een onderwijsinrichting kan beschikken die beantwoordt aan zijn keuze alsmede aan de aard en de graad van de fysieke, verstandelijke of karakteriële onvolwaardigheid.

Art. 4.

De leerplichtperiode is dezelfde als voor de aan de gewone leerplicht onderworpen kinderen.

Zij kan met maximum twee schooljaren verlengd worden op aanvraag van het gezinshoofd of van het schoolhoofd, bij een individuele beslissing genomen door de Ministers tot wier bevoegdheid de Nationale Opvoeding behoort, op advies van de medisch-pedagogische commissie.

Art. 5.

Le chef de famille responsable de l'obligation scolaire, s'acquitte de ses devoirs :

1° soit en faisant inscrire l'enfant dans un établissement d'enseignement spécial de plein exercice organisé, subventionné ou reconnu par l'Etat et en surveillant la fréquentation régulière de cet établissement;

2° soit en donnant ou en faisant donner à l'enfant un enseignement convenant à l'inadaptation de celui-ci.

Au niveau primaire, cet enseignement comporte l'éducation et, dans la mesure où les aptitudes de l'enfant le permettent, les éléments de l'instruction.

Au niveau secondaire, cet enseignement complète la formation générale, prépare à l'exercice des métiers et professions et développe, si possible, les aptitudes nécessaires à la poursuite des études.

Art. 6.

§ 1er. L'Etat intervient suivant des modalités fixées par le Roi et compte tenu des ressources du chef de famille dans :

1° les frais de déplacement des inadaptés scolaires se rendant de leur résidence, du home ou de la famille d'accueil à l'établissement d'enseignement spécial ou de leur résidence à l'institut d'enseignement spécial, au home ou à la famille d'accueil;

2° les frais de pension des enfants soumis à l'obligation scolaire en vertu de l'article 3, alinéa 3, de la présente loi.

§ 2. L'Etat peut intervenir, suivant des modalités à fixer par le Roi dans les frais de pension des inadaptés scolaires placés dans un institut d'enseignement spécial, un home ou une famille d'accueil.

Art. 7.

Le Roi crée par ressort d'inspection principale de l'enseignement primaire, une commission médico-pédagogique.

Cette commission est présidée par l'inspecteur principal, les membres sont choisis pour moitié parmi des personnes exerçant leurs fonctions dans des institutions officielles et pour moitié parmi des personnes exerçant leurs fonctions dans des institutions libres.

Art. 8.

Le Roi fixe les règles plus détaillées concernant la composition et le fonctionnement des commissions médico-pédagogiques. Les frais de fonctionnement des commissions sont à charge de l'Etat.

Art. 9.

Chaque commission médico-pédagogique est chargée de donner un avis motivé :

1° à la demande du chef de famille ou de la personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire, sur l'aptitude de tout enfant qui n'est inscrit dans aucune école, à recevoir l'enseignement donné dans un établissement spécial;

2° à la demande du chef de famille, du chef d'école ordinaire ou de l'inspection, sur l'opportunité de transférer dans

Art. 5.

Het gezinshoofd, dat verantwoordelijk is voor het naleven van de leerplicht, kwijt zich van zijn plicht :

1° hetzij door het kind te laten inschrijven in een door de Staat ingerichte, gesubsidieerde of erkende inrichting voor buitengewoon onderwijs met volledig leerplan en door ervoor te zorgen dat deze inrichting regelmatig door het kind bezocht wordt;

2° hetzij door aan het kind een onderricht te geven of te doen geven dat aan zijn onvolwaardigheid is aangepast.

Op het lager niveau omvat dit onderwijs opvoeding en, in de mate waarin het kind ervoor geschikt is, de grondbeginselen van het onderricht.

Op het secundair niveau voltooit dit onderwijs de algemene vorming, het geeft een opleiding tot het uitoefenen van een beroep of ambacht en ontwikkelt, indien zulks mogelijk is, de eigenschappen die nodig zijn om voort te studeren.

Art. 6.

§ 1. Volgens door de Koning vastgestelde voorschriften en rekening houdende met het inkomen van het gezinshoofd, draagt de Staat bij :

1° in de reiskosten van de pedagogisch onaangepasten die zich van hun verblijfplaats, tehuis of pleeggezin naar de inrichting voor buitengewoon onderwijs begeven of van hun verblijfplaats naar het instituut voor buitengewoon onderwijs, naar het tehuis of naar het pleeggezin;

2° in het kostgeld van de krachtens artikel 3, derde lid, van deze wet, leerplichtige kinderen.

§ 2. De Staat kan, volgens de door de Koning nader vast te stellen voorschriften bijdragen in het kostgeld van de pedagogisch onaangepasten die opgenomen zijn in een instituut voor buitengewoon onderwijs, een tehuis of een pleeggezin.

Art. 7.

Per hoofdtoezichtsgebied van het lager onderwijs richt de Koning een medisch-pedagogische commissie op.

Die commissie wordt voorgezeten door de hoofdinspecteur. De leden worden voor de helft gekozen onder personen die hun ambt in officiële inrichtingen uitoefenen en voor de andere helft onder personen die hun ambt in vrije inrichtingen uitoefenen.

Art. 8.

De samenstelling en de werking van de medisch-pedagogische commissies worden door de Koning nader bepaald. De werkingskosten van de commissies vallen ten laste van de Staat.

Art. 9.

Iedere medisch-pedagogische commissie wordt ermede belast een met redenen omkleed advies uit te brengen :

1° op aanvraag van het gezinshoofd of van de persoon die belast is met het toezicht over de leerplicht, over de geschiktheid van ieder kind dat in geen enkele school ingeschreven is, onderwijs te volgen dat verstrekt wordt in een inrichting voor buitengewoon onderwijs;

2° op aanvraag van het gezinshoofd, het hoofd van een gewone school of van de inspectie, over de wenselijkheid

un établissement d'enseignement spécial un élève inscrit dans un établissement d'enseignement ordinaire;

3° à la demande du chef de famille, du chef d'établissement d'enseignement spécial fréquenté par un élève ou de l'inspection, sur l'opportunité d'inscrire cet élève dans une école ordinaire;

4° à la demande du chef de famille, du chef d'établissement d'enseignement spécial fréquenté par un élève ou de l'inspection, sur l'opportunité de transférer cet élève dans un autre établissement d'enseignement spécial pouvant apporter une aide éducative mieux appropriée;

5° à la demande du chef de famille, du chef d'établissement d'enseignement spécial fréquenté par un élève ou de l'inspection, sur l'opportunité de dispenser cet élève de toute obligation scolaire, lorsque celui-ci ne tire aucun profit des méthodes spéciales d'éducation et lorsque ses capacités d'adaptation paraissent trop réduites pour permettre son intégration ultérieure dans un atelier protégé.

Art. 10.

Avant de donner son avis, la commission médico-pédagogique est tenue d'entendre ou d'appeler le chef de famille qui peut se faire assister par un conseil de son choix et de consulter un centre psycho-médico-social, un office d'orientation scolaire et professionnelle ou un organisme présentant les mêmes garanties que ceux qui précèdent et agréé à cette fin par arrêté ministériel.

Le chef de famille choisit sur une liste établie par la commission médico-pédagogique, le centre ou l'organisme qui sera consulté.

Art. 11.

La commission médico-pédagogique communique ses avis par pli recommandé au chef de famille et à la personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire dans le canton duquel le chef de famille a sa résidence.

Si elle estime que l'enfant doit recevoir l'enseignement donné dans un établissement d'enseignement spécial, elle indique le type d'établissement d'enseignement spécial approprié, joint une liste tenue à jour de tous les établissements d'enseignement spécial officiels et libres appartenant à ce type, et rappelle explicitement au chef de famille qu'il lui appartient de choisir en toute liberté l'établissement d'enseignement spécial dans lequel il fera inscrire son enfant.

Art. 12.

Si dans un délai de trente jours suivant la réception de l'avis donné par la commission médico-pédagogique, le chef de famille a négligé de confier l'enfant inadapté à un établissement d'enseignement spécial approprié ou ne veille pas à ce que l'enfant reçoive une instruction convenable, la personne chargée du contrôle de l'obligation scolaire en avise le juge des enfants près le tribunal de première instance de l'arrondissement judiciaire dans lequel le chef de famille a sa résidence.

Si le juge des enfants estime, au vu du dossier et des éléments d'information qu'il a éventuellement recueillis, que l'enfant doit recevoir un enseignement spécial, il convoque de chef de famille aux fins de le convaincre et l'invite à prendre lui-même les mesures nécessaires.

een leerling die in een inrichting voor gewoon onderwijs ingeschreven is, over te plaatsen naar een inrichting voor buitengewoon onderwijs;

3° op aanvraag van het gezinshoofd, het hoofd van een door een leerling bezochte inrichting voor buitengewoon onderwijs of van de inspectie, over de wenselijkheid deze leerling in te schrijven in een gewone school;

4° op aanvraag van het gezinshoofd, het hoofd van een door een leerling bezochte inrichting voor buitengewoon onderwijs of van de inspectie, over de wenselijkheid deze leerling over te plaatsen naar een andere inrichting voor buitengewoon onderwijs, welke een beter geschikte educatieve hulp kan bieden.

5° op aanvraag van het gezinshoofd, het hoofd van een door een leerling bezochte inrichting voor buitengewoon onderwijs of van de inspectie, over de wenselijkheid deze leerling vrij te stellen van elke leerplicht, wanneer hij geen enkel voordeel haalt uit de speciale opvoedingsmethodes en wanneer zijn aanpassingsvermogen te gering blijkt te zijn om zijn latere opnemings in een beschermd arbeidsmilieu mogelijk te maken.

Art. 10.

Vóór zij haar advies uitbrengt, is de medisch-pedagogische commissie ertoe gehouden het gezinshoofd, dat zich door een raadsman zijner keuze kan laten bijstaan, te horen of op te roepen en de raad in te winnen van een psychomedisch-sociaal centrum, een dienst voor studie- en beroepsoriëntering of een instelling die dezelfde waarborgen biedt als de voorgaande en daartoe bij ministerieel besluit erkend is.

Uit een door de medisch-pedagogische commissie opgestelde lijst kiest het gezinshoofd, het centrum of de instelling die zullen geraadpleegd worden.

Art. 11.

De medisch-pedagogische commissie deelt haar advies per aangetekend schrijven mede aan het gezinshoofd en aan de persoon die belast is met het toezicht over de leerplicht in het kanton waar het gezinshoofd zijn verblijfplaats heeft.

Zo zij oordeelt dat het kind het onderwijs moet genieten dat verstrekt wordt in een inrichting voor buitengewoon onderwijs, vermeldt zij, welk type van inrichting voor buitengewoon onderwijs geschikt is; ze voegt daarbij een bijgehouden lijst van alle tot dit type behorende officiële en vrije inrichtingen voor buitengewoon onderwijs en herinnert het gezinshoofd er uitdrukkelijk aan dat het hem toekomt vrij te kiezen in welke inrichting voor buitengewoon onderwijs hij zijn kind zal doen inschrijven.

Art. 12.

Indien het gezinshoofd binnen de dertig dagen na ontvangst van het door de medisch-pedagogische commissie uitgebracht advies, nagelaten heeft het pedagogisch onangepast kind toe te vertrouwen aan een geschikte inrichting voor buitengewoon onderwijs of niet voorziet in een behoorlijk onderricht van het kind, brengt de persoon die belast is met het toezicht over de leerplicht zulks ter kennis van de kinderrechtbank bij de rechtbank van eerste aanleg van het rechterlijk arrondissement, waarin het gezinshoofd zijn verblijfplaats heeft.

Indien de kinderrechtbank, na kennis genomen te hebben van het dossier en van de eventueel door hem verzamelde gegevens, oordeelt dat het kind een buitengewoon onderwijs moet ontvangen, roept hij het gezinshoofd op ten einde hem te overtuigen en verzoekt hij hem, zelf de nodige maatregelen te treffen.

Si le chef de famille ne donne pas suite à cette invitation ou n'a pris aucune disposition dans les quinze jours suivant la comparution, le juge des enfants désigne lui-même l'établissement d'enseignement spécial que l'enfant devra fréquenter.

Art. 13.

Les infractions à l'obligation scolaire en matière d'enseignement spécial sont recherchées, poursuivies et punies conformément aux lois sur l'obligation scolaire ordinaire.

Art. 14.

Les présidents des commissions médico-pédagogiques adressent annuellement un rapport aux Ministres qui ont l'Education nationale dans leurs attributions.

Ils y mentionnent notamment, pour les diverses causes d'inadaptation, le nombre de cas qui leur ont été soumis et pour lesquels les chefs de famille n'ont pu confier l'enfant à un établissement d'enseignement spécial en raison de l'inexistence d'établissements adéquats situés à une distance raisonnable ou en raison de la capacité insuffisante des établissements adéquats existants.

CHAPITRE III.

Des établissements d'enseignement spécial.

Art. 15.

Les établissements d'enseignement spécial ont pour mission de dispenser, par des méthodes appropriées, un enseignement et une aide éducative qui conviennent aux besoins particuliers des inadaptés scolaires.

Art. 16.

Chaque établissement spécial comporte autant d'écoles qu'il s'y donne d'enseignements de plein exercice et autant de cours qu'il s'y donne d'enseignements à horaire réduit.

Art. 17.

Les écoles sont organisées en sections et classes séparées selon la nature et le degré de l'inadaptation physique, mentale ou caractérielle.

Art. 18.

Chaque fois que cela s'avère possible, le niveau des études organisées dans les établissements d'enseignement spécial est fixé compte tenu des dispositions légales et réglementaires qui régissent l'organisation de l'enseignement dans les écoles ordinaires de même niveau.

Art. 19.

Le Roi fixe les titres requis des membres du personnel des établissements d'enseignement spécial.

Indien het gezinshoofd aan dit verzoek geen gevolg geeft of geen schikkingen heeft genomen binnen een termijn van vijftien dagen volgend op de verschijning, wijst de kinderrechter zelf een inrichting voor buitengewoon onderwijs aan, die door het kind moet bezocht worden.

Art. 13.

Overtredingen inzake leerplicht in het buitengewoon onderwijs worden opgespoord, vervolgd en bestraft overeenkomstig de wetten op de gewone leerplicht.

Art. 14.

De voorzitters der medisch-pedagogische commissies zenden elk jaar een verslag aan de Ministers tot wier bevoegdheid de Nationale Opvoeding behoort.

Hierin vermelden zij ondermeer, voor de verschillende oorzaken van onvolwaardigheid, hoeveel gevallen hun werden voorgelegd, waarin de gezinshoofden het kind niet konden toevertrouwen aan een inrichting voor buitengewoon onderwijs wegens het ontbreken van geschikte inrichtingen gelegen op een redelijke afstand of wegens de ontoereikende opnemingsmogelijkheden van de bestaande geschikte inrichtingen.

HOOFDSTUK III.

De inrichtingen voor buitengewoon onderwijs.

Art. 15.

De inrichtingen voor buitengewoon onderwijs hebben tot taak, door middel van aangepaste methodes, onderwijs en educatieve hulp te verstrekken, die beantwoorden aan de bijzondere behoeften van de pedagogisch onaangepasten.

Art. 16.

Iedere inrichting voor buitengewoon onderwijs omvat zoveel scholen als er soorten onderwijs met volledig leerplan, en zoveel leergangen als er soorten onderwijs met beperkt leerplan, in gegeven worden.

Art. 17.

De scholen worden in afzonderlijke afdelingen en klassen georganiseerd volgens de aard en de graad van de fysische, verstandelijke of karakteriële onvolwaardigheid.

Art. 18.

Telkens als dit mogelijk blijkt, wordt het niveau van het onderwijs dat georganiseerd wordt in de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs, bepaald rekening houdend met de wettelijke en reglementsbepalingen die de organisatie van het onderwijs in de gewone scholen van hetzelfde niveau regelen.

Art. 19.

De Koning bepaalt de bekwaamheidsbewijzen die vereist worden van de personeelsleden van de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs.

Art. 20.

Le Roi organise le contrôle et l'inspection des établissements d'enseignement spécial ainsi que la surveillance pédagogique des instituts d'enseignement spécial, des homes et des familles d'accueil.

Art. 21.

L'inscription d'un élève dans un établissement d'enseignement spécial est subordonnée à la production d'un rapport attestant que le type d'enseignement dispensé par l'établissement convient, eu égard à la nature et au degré de l'inadaptation physique, mentale ou caractérielle.

Ce rapport est établi et délivré :

1° soit par un centre psycho-médico-social, un office d'orientation scolaire et professionnelle ou par un organisme présentant les mêmes garanties que ceux qui précèdent et reconnu à cette fin par arrêté ministériel;

2° soit par l'une des commissions médico-pédagogiques visées au chapitre II.

Art. 22.

Il est institué au Ministère de l'Education nationale et de la Culture, un Conseil supérieur de l'Enseignement spécial qui a pour mission de donner des avis, soit d'initiative, soit à la demande des Ministres, sur toute question relative à l'enseignement spécial.

Le Roi détermine la composition et le fonctionnement de ce Conseil.

Les représentants de l'enseignement sont choisis, pour moitié parmi les représentants de l'enseignement spécial officiel et pour moitié parmi les représentants de l'enseignement spécial libre.

Art. 23.

Il est institué auprès du Ministère de l'Education nationale et de la Culture, un Conseil de Perfectionnement de l'enseignement spécial de l'Etat qui a pour mission de donner des avis soit d'initiative, soit à la demande du Ministre, sur les questions propres à l'enseignement spécial de l'Etat.

Le Roi détermine la composition et le fonctionnement de ce Conseil.

CHAPITRE IV.

Modifications à la loi du 29 mai 1959 modifiant la législation relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique.

Art. 24.

L'article 1er, alinéa 1er de la loi du 29 mai 1959, est complété comme suit : « ... en cela compris les établissements d'enseignement spécial ».

Art. 25.

L'article 24, § 1er de la loi du 29 mai 1959, est complété par la disposition suivante :

« La condition d'un an de fonctionnement n'est pas requise pour l'admission aux subventions des établissements d'enseignement spécial. »

Art. 20.

De Koning organiseert het toezicht op en de inspectie van de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs, alsmede het pedagogisch toezicht op de instituten voor buitengewoon onderwijs, de tehuizen en de pleeggezinnen.

Art. 21.

Voor de inschrijving van een leerling in een inrichting voor buitengewoon onderwijs moet een verslag overgelegd worden waaruit blijkt dat het soort onderwijs dat verstrekt wordt door de inrichting, past gelet op de aard en de graad van de fysische, verstandelijke of karakteriële onvolwaardigheid.

Dit verslag wordt opgesteld en verstrekt :

1° hetzij door een psycho-medisch-sociaal centrum, een dienst voor studie- en beroepsoriëntering of een instelling die dezelfde waarborgen biedt als de voorgaande instellingen en die daartoe bij ministerieel besluit erkend is;

2° hetzij door een van de medisch-pedagogische commissies, bedoeld in hoofdstuk II.

Art. 22.

Bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur wordt een Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs ingesteld die tot taak heeft adviezen te verstrekken, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van de Ministers, over gelijk welke kwestie betreffende het buitengewoon onderwijs.

De Koning bepaalt de samenstelling en de werking van deze Raad.

De vertegenwoordigers van het onderwijs worden voor de helft gekozen onder de vertegenwoordigers van het officieel buitengewoon onderwijs en voor de helft onder de vertegenwoordigers van het vrij buitengewoon onderwijs.

Art. 23.

Bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur wordt een Verbeteringsraad voor het buitengewoon onderwijs van de Staat ingesteld, die tot taak heeft adviezen te verstrekken, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van de Minister, over kwesties die betrekking hebben op het buitengewoon onderwijs van de Staat.

De Koning bepaalt de samenstelling en de werking van deze Raad.

HOOFDSTUK IV.

Wijzigingen in de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs.

Art. 24.

Artikel 1, 1ste lid van de wet van 29 mei 1959, wordt als volgt aangevuld : « ... met inbegrip van de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs ».

Art. 25.

Artikel 24 § 1 van de wet van 29 mei 1959, wordt met de volgende bepaling aangevuld :

« De voorwaarde van een jaar werking wordt niet gesteld voor de opneming in de toelagering van de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs. »

Art. 26.

L'article 27 de la loi du 29 mai 1959 est complété par les dispositions suivantes :

« Les normes d'octroi des subventions-traitements pour les surveillants-éducateurs des établissements d'enseignement spécial ne sont pas doublées.

» Des subventions-traitements peuvent également être accordées, sur la base des normes applicables dans les établissements de l'Etat pour le même niveau d'enseignement, pour certaines fonctions du personnel paramédical des établissements d'enseignement spécial désignées par arrêté royal.

» Toutefois, ces subventions ne sont pas accordées pour les fonctions dont l'exercice donne lieu :

» 1° soit à l'octroi de subventions par une personne de droit public ou par une personne de droit privé subventionnée par l'Etat;

» 2° soit au remboursement par une mutualité ou un organisme d'assistance. »

Art. 27.

L'article 32 de la loi du 29 mai 1959 est complété par la disposition suivante :

« Pour les établissements d'enseignement spécial, le montant est fixé par le Roi, sur avis du Conseil supérieur de l'Enseignement spécial. Il varie de 1 250 francs à 7 500 francs par degré et section ainsi que selon la nature de l'inadaptation physique, mentale ou caractérielle des élèves fréquentant un établissement d'enseignement spécial de plein exercice. Il ne peut dépasser 1 500 francs dans les établissements d'enseignement spécial à horaire réduit. »

Art. 28.

Dans l'article 34 de la loi du 29 mai 1959, la disposition suivante est insérée entre le 1er et le 2e alinéa :

« Des subventions d'équipement sont accordées aux établissements d'enseignement spécial pour les aider à acquérir le mobilier et le matériel propres à ce genre d'établissement. »

CHAPITRE V.

Dispositions abrogatoires et finales.

Art. 29.

L'article 2, 3e, alinéa 2 et alinéa 3, modifié par la loi du 3 mars 1958, ainsi que l'article 3, alinéa 2 et 3 des lois sur l'enseignement primaire, coordonnées par arrêté royal du 20 août 1957, sont abrogés.

Art. 26.

Artikel 27 van de wet van 29 mei 1959 wordt met de volgende bepalingen aangevuld :

« De normen voor het verlenen van de weddetoelagen voor de studiemeesters-opvoeders van de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs worden niet verdubbeld.

» Weddetoelagen kunnen eveneens verleend worden, op grondslag van de normen die in de inrichtingen van de Staat gelden voor dezelfde onderwijsgraad, voor sommige ambten van het paramedisch personeel van de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs, die bij koninklijk besluit worden aangeduid.

» Deze toelagen worden evenwel niet verleend voor de ambten waarvoor :

» 1° hetzij toelagen verleend worden door een publiekrechtelijke of door een privaatrechtelijke persoon die toelagen ontvangt van de Staat;

» 2° hetzij een ziekenfonds of een instelling voor hulpverlening terugbetalingen verstrekt. »

Art. 27.

Artikel 32 van de wet van 29 mei 1959 wordt met de volgende bepaling aangevuld :

« Voor de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs wordt het bedrag door de Koning vastgesteld, op advies van de Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs. Het gaat van 1 250 frank tot 7 500 frank per graad en afdeling alsmede volgens de aard van de fysische, verstandelijke of karakteriële onvolwaardigheid van de leerling die een inrichting voor buitengewoon onderwijs met volledig leerplan bezoeken. Het mag voor de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs met beperkt leerplan niet hoger zijn dan 1 500 frank. »

Art. 28.

In artikel 34 van de wet van 29 mei 1959, wordt de volgende bepaling ingevoegd tussen het 1ste en het 2de lid :

« Uitrustingstoelagen worden verleend aan de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs om hen te helpen bij het aanschaffen van het meubilair en het materieel die voor dit soort inrichtingen vereist zijn. »

HOOFDSTUK V.

Opheffings- en slotbepalingen.

Art. 29.

Artikel 2, 3e, 2de en 3de lid, gewijzigd door de wet van 3 maart 1958, alsmede artikel 3, 2de en 3de lid, van de wetten op het lager onderwijs, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 20 augustus 1957, worden opgeheven.

Art. 30.

La présente loi entre en vigueur au début de l'année scolaire qui suit la date de sa publication au *Moniteur belge*.

Donné à Bruxelles, le 25 juin 1964.

Art. 30.

Deze wet treedt in werking bij het begin van het schooljaar dat volgt op de datum waarop zij in het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt.

Gegeven te Brussel, 25 juni 1964.

BAUDOUIN.

PAR LE ROI :

Le Ministre de l'Education nationale et de la Culture,

VAN KONINGSWEGE :

De Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur,

H. JANNE.

*Le Ministre de la Culture,
Adjoint à l'Education nationale,*

*De Minister van Cultuur,
Adjunct voor Nationale Opvoeding,*

R.-A. VAN ELSLANDE.
